

ส่วนนำ

สภาพปัญหาและมูลเหตุจูงใจในการจัดทำคู่มือการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร ผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียง

สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร เป็นส่วนราชการสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ซึ่งจัดตั้งตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2536 โดยให้กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมจัดตั้งสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด ขึ้นในทุกจังหวัด และได้กำหนดอำนาจหน้าที่ประการหนึ่ง คือ ดำเนินการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข่าวสารการดำเนินงานด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมที่อยู่ในความรับผิดชอบให้ประชาชนได้ทราบ และเข้าใจได้ถูกต้อง ซึ่งสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพรได้เริ่มงานด้านการประชาสัมพันธ์ ตั้งแต่จัดตั้งสำนักงานในปีพ.ศ. 2537 จากการแนะนำหน่วยงาน ชี้แจงภารกิจ หน้าที่ของสำนักงาน โดยใช้สื่อชนิดต่าง ๆ เช่น แผ่นพับป้ายผ้า การจัดนิทรรศการ การจัดเหตุการณ์พิเศษเพื่อการประชาสัมพันธ์ ฯลฯ แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะยังมีประชาชนทั่วไป ตลอดจนผู้ด้อยโอกาสด้านต่าง ๆ ยังไม่ทราบ ไม่เข้าใจ สับสน ถึงภารกิจหน้าที่ของสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร อาจเป็นเพราะการดำเนินการประชาสัมพันธ์ของสำนักงาน ยังไม่ทั่วถึง ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ออกพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 กำหนดให้ประชาชนมีสิทธิได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานต่าง ๆ ของรัฐอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในสังคมประชาธิปไตยที่สำคัญประการหนึ่ง ทำให้ประชาชนทั่วไปสามารถขอข้อมูลข่าวสารในเรื่องต่าง ๆ ที่ไม่เข้าข่ายยกเว้นได้จากหน่วยงานราชการทั้งหลาย การรับรองสิทธิของสาธารณชนในการรับข้อมูลข่าวสารนี้ จึงเป็นการตอบสนองสิทธิที่จะรู้ของประชาชนและยังเป็นการรับรองสิทธิของประชาชนในการจะตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ หรือการบริหารของรัฐอีกด้วย

เพื่อให้การดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร เข้าถึงประชาชนได้มากยิ่งขึ้น และเป็นการสนองตอบต่อสิทธิของประชาชนในการรับรู้ข่าวสารของทางราชการ ผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร ผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียง เนื่องจากสื่อวิทยุกระจายเสียงเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ซึ่งสามารถกระจายข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึง และเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพมากกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ เพราะวิทยุเป็นสื่อที่มีความสามารถในการบริการผู้ฟังในเขตรัศมีที่กว้าง และไกล โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามารถเข้าไปถึงชนบทที่อยู่ห่างไกลความเจริญ ขาดการคมนาคม ทुरกันดารเพียงใดก็ได้ ในขณะที่สื่อชนิดอื่นเข้าไปไม่ถึง ราคาไม่แพง ไม่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับกระแสไฟฟ้า ผู้ฟังไม่จำเป็นต้องมีความรู้ด้านการอ่าน

หนังสือและสามารถรับฟังได้ขณะทำกิจกรรมอื่นไปพลาง ๆ จากเหตุผลต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้การดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร ครอบคลุม ทั้งถึงและประสบความสำเร็วมากยิ่งขึ้น

การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร ผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นคู่มือและแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่(ผู้ปฏิบัติงาน)ด้านการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานแรงงานฯ และผู้สนใจเกี่ยวกับงานการประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียง

ขอบข่ายของเนื้อหาในคู่มือการประชาสัมพันธ์ฯ

คู่มือการปฏิบัติงานด้านประชาสัมพันธ์ของสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร ผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียง จะมีเนื้อหาประกอบด้วย

บทที่ 1 เป็นบทที่กล่าวถึงความหมาย ประวัติและการพัฒนาของการประชาสัมพันธ์โดยทั่วไป

บทที่ 2 เริ่มเข้าสู่เนื้อหาของ การประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียง ตั้งแต่ความหมายของวิทยุกระจายเสียง ความสำคัญ บทบาท อิทธิพล แนวโน้มของการรับฟังวิทยุกระจายเสียง

บทที่ 3 สื่อวิทยุเพื่อการประชาสัมพันธ์ ลักษณะของวิทยุกระจายเสียง การใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงเพื่อการประชาสัมพันธ์

บทที่ 4 หลักการจัดและผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง ขั้นตอน/กระบวนการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง

บทที่ 5 เทคนิคการจัดรายการวิทยุ การใช้ไมโครโฟน ข้อควรปฏิบัติในการจัดรายการวิทยุ

บทที่ 6 การประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียงของสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร ขั้นตอนการดำเนินการจัดรายการวิทยุ ตัวอย่างบทวิทยุ

บทสรุปพร้อมข้อเสนอแนะ และภาคผนวก สำหรับรายละเอียดของเนื้อหาในแต่ละบท

สามารถศึกษาได้จากคู่มือการปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร ผ่านวิทยุกระจายเสียง ลำดับถัดไปจากนี้เพื่อนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์แก่สำนักงานของตนเองและส่วนรวม หรืออย่างน้อยที่สุดอาจจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์มีความรู้เพิ่มเติมจากการศึกษาคู่มือฉบับนี้

บทที่ 1

แนวคิด ความหมาย ประวัติของการประชาสัมพันธ์

แนวคิดของการประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์ (Public Relations) เป็นแนวคิดค่อนข้างใหม่อาจเป็นเพราะสาเหตุนี้เอง จึงทำให้มีผู้เข้าใจผิด สับสนในแนวคิดและแนวปฏิบัติอันแท้จริงของการประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานประชาสัมพันธ์นั้น ส่วนหนึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการชักจูงประชามติด้วยวิธีการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้กลุ่มประชาชนเป้าหมายเกิดมีความรู้ ความเข้าใจ และความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อหน่วยงานหรือสถาบัน การประชาสัมพันธ์จึงเป็นงานเชิงสร้างสรรค์ ในลักษณะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน และส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกัน รวมทั้งสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน

การประชาสัมพันธ์ยังเป็นงานในระดับนโยบาย หรือใกล้ชิดกับระดับนโยบายขององค์กร ฉะนั้น การประชาสัมพันธ์จึงเป็นงานที่กระทำแล้ว มีผลต่อการกำหนดนโยบายการดำเนินงานขององค์กร ในขณะที่การโฆษณากระทำขึ้นเพื่อตอบสนองการดำเนินงานขององค์กร

การดำเนินงานประชาสัมพันธ์จะต้องมีการกระทำหรือการประพฤติปฏิบัติตามที่เราเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ไว้ นั่นคือ ประชาสัมพันธ์อย่างไร ก็จะต้องทำได้อย่างนั้น มิใช่ดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพียงอย่างเดียว แต่ไม่ทำหรือไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติไม่ได้อย่างที่พูดไว้ ก็อาจจะทำให้ประชาชนขาดความเชื่อถือและเสื่อมศรัทธาได้ เพราะการกระทำย่อมสำคัญกว่าการพูด ประชาชนย่อมพิจารณาตัดสินเอาจากการกระทำขององค์กร มิใช่พิจารณาตัดสินจากสิ่งที่องค์กรพูด หรือแถลงไว้ในนโยบายเพียงอย่างเดียว หากองค์กรทำได้ตามที่พูดหรือประชาสัมพันธ์ไว้ ประชาชนย่อมเชื่อถือ ศรัทธา และยอมรับในองค์กรนั้น รวมทั้งให้ความร่วมมือสนับสนุนด้วย เพราะเราต้องไม่ลืมว่าสิ่งใดก็ตาม หากเป็นที่ยอมรับของประชาชนแล้ว ประชาชนย่อมให้ความร่วมมือสนับสนุนด้วยดี

นอกจากนี้ แนวคิดของการประชาสัมพันธ์ ยังเป็นระบบแนวความคิดในลักษณะการจัดการ (management) หรือการบริหารซึ่งเป็นแนวความคิดที่หน่วยงาน องค์กร สถาบัน พึ่งยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ ตอบสนองความต้องการขององค์กร สถาบัน และในขณะเดียวกันก็ต้องตอบสนองประโยชน์แก่กลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องด้วย โดยมีมุ่งที่กลุ่มประชาชนและ

ผู้บริโภคเป็นหลัก (Consumer Oriented) เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความพอใจ (Consumer Satisfaction) มากกว่าที่จะมุ่งแต่ประโยชน์ของหน่วยงานหรือบริษัท (Company Oriented)

แนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จึงนับได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญพื้นฐานสิ่งแรกของการประชาสัมพันธ์ที่ดีขององค์กร สถาบันที่ยึดถือปฏิบัติ หากละเลยหรือมองข้ามไปเสีย องค์กรนั้นก็ไม่ว่าจะดำรงอยู่ได้อย่างราบรื่น อันที่จริงแนวคิดดังกล่าวนี้เคยถูกนำมาใช้ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยมานานแล้ว โดยนักปกครองที่มีชื่อเสียงของโลกในอดีต อาทิเช่น ประธานาธิบดี อับราฮัม ลินคอล์น เจ้าของแนวคิดที่ยึดถือหลักการปกครองของประชาชนโดยประชาชนเพื่อประชาชน (government of the people by the people and for the people) ซึ่งก็คือการคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมเป็นที่ตั้งนั่นเอง

แนวคิดของการประชาสัมพันธ์ ยังเป็นสิ่งที่แสดงออกในด้านการกำหนดนโยบายขององค์กร และฝ่ายบริหาร โดยนโยบายจะถูกกำหนดขึ้นเป็นแนวทางปฏิบัติ ดังนั้นการตัดสินใจกำหนดนโยบายดังกล่าว ย่อมจะสะท้อนถึงนโยบายที่องค์กรพึงจะให้ต่อส่วนร่วมหรือมุ่งที่ประชาชนและผู้บริโภคเป็นหลัก นอกจากนี้แนวคิดของการประชาสัมพันธ์ยังมีผลต่อการดำเนินนโยบายที่เหมาะสมขององค์กร เป็นการกระทำที่มีผลต่อเนื่องจากนโยบายที่เหมาะสมขององค์กรนั่นเอง การมีนโยบายที่ดีและเหมาะสมขององค์กรนั้น จะมีความหมายขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมจริงจัง เพราะประชาชนจะพิจารณาตัดสินจากการกระทำขององค์กร มิใช่จากสิ่งที่องค์กรแถลงไว้ในนโยบาย เพราะมีองค์กรจำนวนมาก กำหนดนโยบายการดำเนินงานไว้อย่างเลิศเลอ แต่ครั้นปฏิบัติจริง กลับปฏิบัติตามนโยบายที่กำหนดไว้ไม่ได้ ทำให้ประชาชนเสื่อมศรัทธา และขาดความเชื่อถือว่าว่างใจ

แนวคิดของการประชาสัมพันธ์ยังแสดงออกถึงทางด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างองค์กรกับประชาชน เพราะการติดต่อสื่อสารมีความสำคัญยิ่งต่อการบริหารงาน การบริหารงานขององค์กรใดๆ จะมีประสิทธิภาพหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับระบบการติดต่อสื่อสารอยู่ไม่น้อย ฝ่ายบริหารจึงควรจะต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารงานขององค์กรดำเนินไปด้วยความสะดวกราบรื่น การติดต่อสื่อสารภายในองค์กร บริษัท จึงอาจเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทักตะ ระหว่างผู้บังคับบัญชา กับผู้ใต้บังคับบัญชา นายจ้างกับบรรดาลูกจ้าง ฝ่ายบริหารกับคณะผู้ร่วมงาน หัวหน้าคนงานกับบรรดาคนงาน พนักงาน ลูกจ้าง กับพนักงานลูกจ้างด้วยกัน ฯลฯ สัมพันธภาพและความเข้าใจอันดีต่อกันนี้ย่อมก่อให้เกิดขวัญที่ดี และความรู้สึกที่ดีต่อองค์กร การติดต่อสื่อสารจึงเป็นวิถีทางที่จะเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ของบุคคลต่างๆ ภายในองค์กร ให้รวมเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อันจะเป็นผลให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ และช่วยกระตุ้น ชักจูงให้มีการปฏิบัติตามแผนงานเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ปัจจัยพื้นฐานอีกประการหนึ่งของประชาสัมพันธ์ คือ การติดต่อสื่อสารแบบบุคคลวิถี หรือ การติดต่อสื่อสาร 2 ทาง (two-way communication) กล่าวคือ องค์การทำการติดต่อสื่อสารประชาสัมพันธ์ ไปยังกลุ่มประชาชน แล้วขณะเดียวกันก็ต้องประเมินผลจากปฏิกิริยาตอบสนอง หรือทำที่ตอบกลับที่ประชาชน มีต่อองค์การ เช่น การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หลังจากได้ทำการสื่อสารประชาสัมพันธ์ไปแล้ว และด้วยวิธีการดังกล่าว ฝ่ายบริหารอาจค้นพบถึงความบกพร่อง ล้มเหลวในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ จึงนับว่าเป็นการประเมินผลเพื่อช่วยพิจารณาหาช่องทางในการปรับปรุงแก้ไข ลักษณะวิธีหรือการเน้นเฉพาะ ในด้านใดด้านหนึ่งของนโยบาย หรือโครงการ เช่น ในการสื่อสารประชาสัมพันธ์ขององค์การครั้งนี้ ไข่เครื่องมือด้านสื่อสารมวลชนน้อยเกินไป องค์การหรือบริษัทก็อาจเน้นการใช้เครื่องมือสื่อสารเหล่านี้ให้มากยิ่งขึ้นในครั้งคราวต่อไป เป็นต้น

ความหมายของการประชาสัมพันธ์

" การประชาสัมพันธ์ " (Public relations) เป็นคำคุ้นหูคุ้นตาเราอยู่เสมอพอๆ กับคำว่า " การโฆษณา " (Advertising) ไม่ว่าเราจะไปไหนก็อาจพบเห็นว่า " การประชาสัมพันธ์ " ตามสถานที่หน่วยงานต่างๆ เช่น หน่วยงานราชการ กระทรวง ทบวง กรม สถาบัน สำนักงาน โรงพยาบาล ธนาคาร และบริษัทธุรกิจ เป็นต้น และบ่อยครั้งที่เรามักได้ยินได้ฟังคำว่า " การประชาสัมพันธ์ " อยู่เป็นประจำ เช่น

"บริษัทแห่งนี้มีการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ค่อยดี คนไม่รู้จักชื่อเสียงเลย"

"กระทรวงของเราสมควรจะต้องปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น"

"ธนาคารแห่งนั้นมีการประชาสัมพันธ์ดีมาก ลูกค้าเชื่อถือศรัทธาอย่างเหนียวแน่น"

"โรงพยาบาลแห่งนี้มีการประชาสัมพันธ์กับชุมชนอย่างได้ผลดีเกินคาด"

"เราจะต้องประชาสัมพันธ์สำนักงานแห่งใหม่ของเราให้ประชาชนทราบโดยรีบด่วน"

ฯลฯ

การประชาสัมพันธ์ มาจาก PUBLIC RELATIONS

Public หมายถึง ประชา หมู่ คณะ

Relations หมายถึง สัมพันธ์ การผูกพัน

แปลตามตัวอักษร คือ การเกี่ยวข้องผูกพันกับหมู่คน หรือความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน สถาบันกับกลุ่มประชาชนนั่นเอง

คำว่า การประชาสัมพันธ์ เป็นคำง่าย ๆ และคุ้นเคย แต่มีผู้เข้าใจคำนี้ผิด และใช้ผิดกันอยู่เสมอ ถ้าลองกลับคำพูดเสียใหม่ว่า เป็นการสัมพันธ์ กับ ประชา จะฟังเข้าใจง่ายขึ้น การประชาสัมพันธ์ มีความหมายที่ลึกซึ้งและซับซ้อนกว้างขวางมากกว่า การเผยแพร่ การโฆษณา การส่งเสริม การชี้แจงแถลงข่าว ฯลฯ

นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการได้ให้คำจำกัดความของคำว่า การประชาสัมพันธ์ ไว้หลายทัศนะและแง่มุม จนดูราวกับว่าประชาสัมพันธ์มีความหมายแตกต่างกัน แต่แท้ที่จริงก็มีวัตถุประสงค์ที่จะให้เรามีความรู้ ความเข้าใจ ความหมายของการประชาสัมพันธ์อย่างชัดเจนและกว้างขวาง เราจึงควรศึกษาอย่างกว้างๆ ไว้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ได้ให้ความหมายว่า ¹

“ประชาสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อสื่อสารเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันถูกต้องต่อกัน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการนี้”

Mavin M Black ²

“การประชาสัมพันธ์ คือ ศิลปะและศาสตร์ในอันที่จะแสวงหาช่องทางให้องค์การ สถาบัน และประชาชน มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และบังเกิดความพึงพอใจร่วมกัน”

Professor Harfow ³

“การประชาสัมพันธ์ คือ สิ่งที่มีความหมายดังชื่อของมันเอง เป็นกิจกรรมที่เพิ่มพูนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือกลุ่มบุคคล เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีในจิตใจของประชาชน”

Cutlip Center ⁴

“การประชาสัมพันธ์ คือ การติดต่อสื่อสารและการสื่อความหมายด้านความคิดเห็นจากองค์กรสถาบันไปสู่กลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นและปฏิกิริยาที่ประชาชนมีต่อองค์การ สถาบันด้วยความพยายามอย่างจริงจัง โดยมุ่งที่จะสร้างผลประโยชน์ร่วมกัน และช่วยให้สถาบันปรับตัวเองให้สอดคล้อง กลมกลืนกับสังคมได้”

---

1 พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หน้า 503

2 สมาคมนักวิทยุและโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ คู่มือเจ้าหน้าที่รายการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2541 หน้า 85

3 เรื่องเดียวกัน หน้า 85

4 เรื่องเดียวกัน หน้า 86

Edward L Bernays⁵

"การประชาสัมพันธ์ มีความหมาย 3 ประการ คือ

1. การเผยแพร่ ขี้แจงให้ประชาชนทราบ
2. ชักชวนให้ประชาชนมีส่วนร่วมและเห็นด้วยกับวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานของสถาบัน
3. ประสานความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมาย และวิธีการดำเนินงานของสถาบัน"

อาจารย์สะอาด ตันสุภผล : ผู้อำนวยการโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ คนแรก⁶

"การประชาสัมพันธ์ คือ วิธีการของสถาบันอันมีแผนงาน และการกระทำที่ต่อเนื่องในอันที่จะสร้างหรือยังให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มประชาชน เพื่อให้สถาบันและกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจ และให้การสนับสนุนร่วมมือซึ่งกันและกัน อันจะเป็นประโยชน์ให้สถาบันนั้นๆ ดำเนินงานไปได้ผลดี สมความมุ่งหมาย โดยมีประชาคมติเป็นแนวบรรทัดฐานสำคัญด้วย"

กล่าวโดยสรุป การประชาสัมพันธ์ คือ การเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงาน องค์การสถาบันกับกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อหวังผลในความร่วมมือและสนับสนุนจากประชาชนนั่นเอง รวมทั้งมีส่วนช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์⁷ (image) ที่ดีให้แก่หน่วยงาน องค์การ สถาบัน ทำให้ประชาชนเกิดความนิยม เลื่อมใสศรัทธาต่อหน่วยงาน

ประวัติและพัฒนาการของการประชาสัมพันธ์ในประเทศไทย⁸

จากหลักฐานชิ้นสำคัญในประวัติศาสตร์ไทย อันได้แก่ ศิลปจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ทำให้เราทราบว่า การประชาสัมพันธ์ของไทยน่าจะมีมาตั้งแต่ครั้งโบราณกาลเช่นกัน พ่อขุนรามคำแหงมหาราช

---

5 สมาคมนักวิทยุและโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ คู่มือเจ้าหน้าที่รายการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2541 หน้า 86

6 เรื่องเดียวกัน

7 ภาพลักษณ์ หมายถึง ภาพที่เกิดขึ้นในใจของบุคคล อาจจะเป็นภาพที่บุคคลมีต่อหน่วยงาน องค์การ สถาบัน และภาพดังกล่าว อาจจะเป็นภาพที่บุคคล องค์การ หน่วยงาน สถาบัน ฯลฯ หรือ สิ่งใดสิ่งหนึ่งสร้างให้เกิดขึ้นแก่จิตใจเรา หรืออาจเป็นภาพที่เราเ็นึกสร้างเองก็ได้ เช่น เรามีภาพลักษณ์ที่ดี หรือไม่ดีต่อหน่วยงานหรือองค์การนั้น เป็นต้น

8 สุขุทัยธรรมมาธิราช มหาวิทยาลัย สาขานิติศาสตร์ เอกสารการสอนชุดวิชา หลักการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ หน้าที่ 1 - 7 พ.ศ. 2542 หน้า 63 - 64

พระมหากษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัย ได้ทรงนำเอาเทคนิคการประชาสัมพันธ์เข้ามาใช้ร่วมกับการปกครองในรัชสมัยของพระองค์ เพื่อสร้างเสริมให้เกิดความกลมเกลียวราบรื่น และสันติสุขร่วมกันแก่บรรดาทวยราษฎร์ของพระองค์ในกรุงสุโขทัย

พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงสละประโยชน์สุขส่วนพระองค์เพื่อประโยชน์สุขส่วนรวม ดังเห็นได้จากการที่โปรดเกล้าฯ ให้นำเอากระดิ่งไปแขวนไว้ที่หน้าประตูวัง เพื่อให้พสกนิกรที่มีเรื่องเดือดร้อนจะได้ไปร้องทุกข์ แล้วพระองค์ก็ทรงช่วยเหลือเป็นอย่างดี

ฉะนั้น เมื่อทวยราษฎร์มีเรื่องเดือดร้อนใจเกิดขึ้น ที่พึ่งขุนศาลไม่ได้ เช่น น้ำท่วม นาล่ม หรือเกิดโรคระบาด ทำให้วัว ควายล้มตายลง ทวยราษฎร์ก็สามารถ "ไปลั่นกระดิ่งอันท่านแขวน" ได้ทันที ซึ่งนับว่าเป็นการทรงบำเพ็ญพระองค์ได้อย่างดีเยี่ยม ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชน โดยการรับฟังเรื่องราวร้องทุกข์ร้อนต่างๆ ของประชาชน และทรงให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยดีเสมอ บ้านเมืองมีความร่มเย็นเป็นสุข ไพร่ฟ้าหน้าใสโดยทั่วกัน

การสื่อสารประชาสัมพันธ์ของไทย เริ่มมีพัฒนาการและความเจริญก้าวหน้าอย่างเห็นได้ชัดก็อยู่ในช่วงสมัยที่มีการนำเอาเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัย หรือสื่อมวลชนต่างๆ เข้ามาใช้เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์อันได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และการพิมพ์ต่างๆ โดยเริ่มมีการพิมพ์หรือผลิตหนังสือขึ้นตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 3 เป็นต้นมา

๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐

บทที่ 2

ความสำคัญของวิทยุกระจายเสียง

ความหมายของวิทยุกระจายเสียง

คำว่า "วิทยุกระจายเสียง" (Radio Broadcasting) เป็นคำที่ใช้กันมาเป็นเวลานาน โดยจัดว่าเป็นสื่อมวลชนที่มีกำเนิดขึ้นในโลกด้วยการค้นคว้าทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อนำผลการค้นคว้าทดลองนั้นไปใช้งานให้เกิดประโยชน์แก่สังคม มิใช่อุบัติขึ้นในโลกด้วยเหตุบังเอิญไปพบเข้าเหมือนการค้นพบทางวิทยาศาสตร์บางอย่าง

วิทยุกระจายเสียงนี้เดิม เรายังไม่มีคำใช้เรียกกันเป็นภาษาไทย จอมพลเรือกรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงใช้วิธีเรียกทับศัพท์คำว่า "Radio Telegraph" ว่า "ราดิโอ โทรเลข" ต่อมาภายหลังพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงบัญญัติใช้คำว่า "วิทยุ" แทนคำว่า "ราดิโอ" ต่อมาราชบัณฑิตยสถานจึงได้ให้ใช้คำเต็ม ๆ เป็นทางการว่า "วิทยุกระจายเสียง" ซึ่งมีความหมายตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า "Radio Broadcasting" นั้นเอง

สำหรับคำว่า "ราดิโอ" มีความหมายว่า "วิทยุ" ซึ่งในศัพท์านุกรมสื่อสารมวลชนได้ให้ความหมายไว้ว่า "การใช้คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า" (electromagnetic wave) หรือคลื่นวิทยุเพื่อส่งกระจายออกอากาศ (transmit) หรือเพื่อรับสัญญาณไฟฟ้า (electrical signals) โดยไม่ต้องใช้สายต่อเชื่อมระหว่างกัน (wireless) ในความหมายอย่างกว้าง หมายถึงวิทยุ วิทยุโทรภาพ และวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งเป็นรูปแบบการสื่อสารที่เรียกว่า "โทรคมนาคม" (telecommunication) ทั้งสิ้น ทุกรูปแบบของโทรคมนาคมซึ่งสื่อสารกันทางวิทยุ นั้น มีองค์ประกอบสำคัญ คือ ต้องมีเครื่องส่ง (transmitter) ในการส่งพลังสัญญาณ มีสายอากาศ (antenna) เพื่อส่งพลังสัญญาณให้แพร่ออกไปไกล มีตัวพาดหนะในการแพร่กระจายพลังสัญญาณ คือคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าในอากาศ และมีเครื่องรับ

สารานุกรมบริแทนนิกา² ได้ให้ความหมายของคำว่า "กระจายเสียง" ไว้ว่า "หมายถึงการกระจายหรือแพร่ไปของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าในอากาศเพื่อส่งสาร วิทยุกระจายเสียงเป็นสาขาสำคัญสาขาหนึ่งของการสื่อสารแบบโทรคมนาคม ซึ่งการสื่อสารแบบโทรคมนาคมนี้ รวมไปถึงวิทยุโทรเลข (telegraphy) วิทยุโทรศัพท์ (telephony) และวิทยุโทรทัศน์ (television) อันเป็นการสื่อสารแบบไม่มีสาย (wireless) และเรดาร์ (radar) "

1 ธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย แผนกอิสระวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน ศัพท์านุกรมสื่อสารมวลชน ศัพท์วิทยุกระจายเสียง 2520 หน้า ท. 254

2 สุโขทัยธรรมาราช มหาวิทยาลัย สาขานิติศาสตร์ เอกสารสอนชุดวิชา หลักการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ หน่วยที่ 1 - 7 พ.ศ. 2542 หน้า 5

Wireless (วายเลส) ซึ่งมีความหมาย "ไม่มีสาย" เป็นคำดั้งเดิมที่ใช้เรียกวิทยุกระจายเสียง คำนี้ยังคงใช้กันอย่างแพร่หลายในประเทศอังกฤษแต่ในสหรัฐอเมริกานิยมใช้เพียงคำว่า "Radio" เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีความหมายว่า วิทยุกระจายเสียงเหมือนกัน

ประวัติของวิทยุกระจายเสียงของประเทศไทย

วิทยุในประเทศไทยได้มีกำเนิดในระยะใกล้เคียงกับการกำเนิดวิทยุของโลก โดยเริ่มเข้ามาปลายสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 การเข้ามาครั้งแรกเป็นการนำมาสาธิต หรือนำมาแสดงให้ประชาชนไทยได้รู้จักกับเครื่องมือสื่อสารแบบใหม่เรียกว่า "วิทยุโทรเลข" (Radiotelegraph) ซึ่งห้างบีกิรมิตัวแทนของบริษัทวิทยุโทรเลขเทลเฟุงเกิน แห่งเยอรมนี ได้ขออนุญาตทดลองจัดตั้งสถานีทดลองชั่วคราวที่กรุงเทพฯและเกาะสีชัง แต่การทดลองครั้งนี้ไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร สำหรับการนำเข้ามาใช้จริงนั้นเป็นการนำมาใช้ในกิจการทหารเรือ เมื่อปี พ.ศ.2450 หลังจากมารีโคนีส่งสัญญาณวิทยุข้ามมหาสมุทรแอตแลนติก ได้สำเร็จเพียง 6 ปี และในปีเดียวกันนี้กองทัพบกซึ่งมีเจ้าพระยาวงษาอนุประพันธ์เป็นเลขาธิการ ได้สั่งเครื่องวิทยุสนามแบบมารีโคนีมาใช้ด้วย เช่นเดียวกัน

ในปี พ.ศ.2456 ทหารเรือได้จัดตั้งสถานีวิทยุโทรเลขถาวรขึ้น 2 สถานี คือ ที่ตำบลศาลาแดง กรุงเทพมหานคร และที่ชายทะเล จังหวัดสงขลา

ต่อมาในปี พ.ศ. 2471 นายพลเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคมในสมัยรัชกาลที่ 7 เป็นผู้ทรงบุกเบิกและริเริ่มให้มีการทดลองส่งกระจายเสียงในประเทศครั้งแรก โดยได้ส่งเครื่องส่งวิทยุกระจายเสียงขนาดกำลังส่ง 200 วัตต์ ขนาดความยาวคลื่น 36.42 เมตร ซึ่งเป็นคลื่นสั้นเข้ามา 1 เครื่อง ทำการทดลองที่กรมไปรษณีย์โทรเลขที่ปากคลองโอ่งอ่าง และได้ส่งวิทยุกระจายเสียงอย่างจริงจังเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ.2471 ประเทศไทยได้มีสถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งแรกของประเทศอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2473 มีชื่อเรียกว่า "สถานีวิทยุกรุงเทพที่พญาไท" และต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น "สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย"

ความสำคัญของวิทยุกระจายเสียง

วิทยุกระจายเสียง เป็นสื่อที่เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่ประชาชนผู้รับฟัง ซึ่งสามารถกระทำได้หลายลักษณะ เช่น การให้ข้อเท็จจริงแก่ประชาชน การให้การศึกษา การแสดงความคิดเห็น และเป็นสื่อที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาประเทศได้ ฉะนั้น วิทยุกระจายเสียงจึงมีความสำคัญในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. เสริมสร้างสติปัญญา ในลักษณะของการให้ข้อเท็จจริงแก่ประชาชนในข่าวสาร ข้อมูล เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเที่ยงธรรม บริสุทธิ์ จริงใจ ไม่เอนเอียง และอยู่ภายในขอบเขตของเหตุการณ์นั้น ๆ

รวมถึงการให้การศึกษา และเป็นเวทีของการแสดงความคิดเห็นของประชาชน เพราะเมื่อประชาชนได้แสดงความคิดเห็นก็จะเป็นประโยชน์ในการเสริมสร้างสติปัญญา และเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินกิจกรรมนั้น

2. เพื่อพัฒนาประเทศ ทั้งในลักษณะของการพัฒนาการศึกษา การเมือง การพัฒนาชนบท การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม จากคุณสมบัติของวิทยุกระจายเสียงที่สามารถส่งสารได้อย่างรวดเร็ว และกว้างไกล เข้าถึงประชาชนได้ง่ายกว่าสื่อชนิดอื่น ประชาชนผู้รับไม่จำเป็นต้องมีคุณสมบัติพิเศษก็สามารถเข้าใจได้ จึงเหมาะที่จะใช้ในการพัฒนาการศึกษาเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิรับการศึกษาที่เท่าเทียมกัน และเป็นสื่อกลางในการสนองความคับหน้ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมให้ประชาชนชาวชนบท ได้รับทราบ รับรู้ ได้ดีกว่าสื่อประเภทอื่น จึงช่วยให้ชาวชนบทมีโอกาสได้พัฒนาตนเอง สังคม ได้ใกล้เคียงกันกับชุมชนอื่น

3. เป็นเครื่องมือการสื่อสารของโลก ในลักษณะของการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโลก ให้สามารถกระจายถึงกันและกันได้อย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้ ความบันเทิงในรูปแบบอื่น โดยการส่งรายการที่บันทึกเทปนั้นเผยแพร่ไปทั่วโลก ทำให้เกิดการฟังพียงซึ่งกันและกันทั่วทั้งโลก เช่น ในกรณีที่เกิดภาวะความอดอยากในประเทศใดประเทศหนึ่ง เมื่อมีชาวออกมาต่างก็ได้ยื่นมือเข้าช่วยเหลือผู้ประสบเคราะห์ภัยตามสภาพที่จะช่วยได้

บทบาท หน้าที่ของวิทยุกระจายเสียง

วิทยุกระจายเสียงมีบทบาท หน้าที่ในการบริการผู้ฟัง หรือผู้รับสาร ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ในการให้ข่าวสาร เนื่องจากคนเรามีความต้องการที่จะรู้เรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว โดยเฉพาะสิ่งที่อาจกระทบกระเทือนถึงการดำเนินชีวิตของตนเอง ฉะนั้นวิทยุจึงมีบทบาท หน้าที่ในการรายงานข่าว เสนอข่าวให้ประชาชนผู้รับสารได้ทราบ

2. บทบาทหน้าที่ในการให้ความคิดเห็น ซึ่งเป็นลักษณะของการเป็นเวทีกลางให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของคนในสังคม ในเรื่องต่าง ๆ โดยผ่านสื่อวิทยุ

3. บทบาทในการให้การศึกษา ในรูปของรายการวิทยุเพื่อการศึกษา เช่น รายการที่นำเสนอข่าวสารความรู้ ซึ่งเป็นที่ต้องการของสังคมผู้ฟัง โดยที่ผู้ฟังไม่ทราบ ไม่รู้มาก่อน หรือรู้แต่ไม่กระจ่างชัด เมื่อได้ฟังแล้วเกิดความรู้เพิ่ม รายการที่ส่งเสริมผู้ฟังด้านต่าง ๆ เช่น วัฒนธรรม จารีตประเพณี ส่งเสริมคุณธรรม รายการที่อธิบายถึงขั้นตอน วิธีการ กระบวนการทำหรือสร้างสิ่งของ ทำให้ผู้ฟังสามารถทำสิ่งนั้นได้เมื่อมีโอกาส รายการที่ชักนำ โน้มน้าวให้ผู้ฟังตื่นตัว ที่จะแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ที่จะทำให้สามารถทำงานได้ดีขึ้น มีผลช่วยให้ส่วนรวมดีขึ้นเช่นกัน

4. บทบาทหน้าที่ในการให้ความบันเทิง ซึ่งมีทั้งทำหน้าที่ให้ความบันเทิงโดยตรง และการให้ความบันเทิงเพื่อเป็นกลวิธีให้ความรู้ทางอ้อม โดยการสอดแทรกเกร็ดความรู้ด้านต่าง ๆ ในการจัดรายการ

5. บทบาทหน้าที่ตามที่กำหนดโดยกฎหมายและระเบียบ ซึ่งมีดังนี้

- ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- ส่งเสริมนโยบายและประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติทั้งในด้านการเมือง การทหาร การเศรษฐกิจและสังคม
- ส่งเสริมให้ประชาชนมีสำนึกและรับผิดชอบต่อประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- ส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจกัน
- เชิญชวนประชาชนตอบโต้ และต่อต้านศัตรู ตลอดจนลัทธิอันเป็นภัยต่อประเทศชาติ และมีความร่วมมือกับมิตรประเทศ
- เป็นสื่อมวลชนที่ดีสำหรับการสื่อสารทั่วไป และข่าวจากรัฐบาลไปสู่ประชาชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดี และถูกต้องโดยรวดเร็ว
- สนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานของส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ เจ้าของสถานี หรือการทำงานของทางราชการ
- สนับสนุนกิจการเกี่ยวกับการศึกษาของชาติ
- ส่งเสริมให้ประชาชนช่วยกันรักษาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและภาษาไทย ให้ดำรงอยู่ด้วยดี
- ให้ความรู้ และความบันเทิงแก่ประชาชนโดยชอบด้วยวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และศีลธรรมอันดี
- ร่วมมือกับนานาชาติที่เป็นมิตรของประเทศไทยในการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น และรายการที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเพื่อความเข้าใจอันดีต่อกัน

อิทธิพลของวิทยุกระจายเสียงต่อการดำเนินชีวิต

วิทยุกระจายเสียง เป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทและอิทธิพลในชีวิตประจำวันของคนทั่วไป โดยเฉพาะในประเทศไทยเป็นที่ยอมรับทั่วกันว่าวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้มากที่สุด รายการวิทยุกระจายเสียง จึงเป็นเหตุการณ์ชีวิตของประชาชน หมายถึง การสรุปเรื่องราวที่ประชาชนต้องการรู้ สนใจฟังนำมาเสนอ

โครงสร้างแผนการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง นิยมจัดให้คล้ายตามการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชน และในเวลาเดียวกันก็พยายามสร้างแนวคิดที่ดีในการดำเนินชีวิตประจำวัน ของประชาชนด้วย

นักวิชาการวิทยุกระจายเสียงมีแนวคิดหลักในการวางแผนการจัดรายการว่า “การจัดรายการตามผู้ฟังชอบกับการพยายามให้ผู้ฟังชอบรายการที่จัด” มีความขัดแย้งกันอยู่กล่าวคือ การจัดรายการตามผู้ฟังชอบเป็นการกระทำที่ง่ายคือคนชอบรายการประเภทใด ก็จัดให้เช่นนั้น เช่น ชอบเพลงก็จัดเพลง ชอบละครก็จัดละคร ชอบรายการตลกก็จัดเสนอเรื่องตลกไปกษา รายการที่จัดลักษณะตามใจผู้ฟังเช่นนี้อาจมีคนนิยมชมชอบแต่ก็เป็นความชอบที่ไม่ก่อประโยชน์อะไรต่อผู้ฟังโดยส่วนรวม ทักษะ ค่านิยมของประชาชน มีเป็นอยู่เช่นไร ก็จะเป็นไปเช่นนั้น ดังนั้นจึงบังเกิดแนวคิดใหม่ในการรายการวิทยุกระจายเสียง คือต้องพยายามผลิตรายการที่ดี มีสาระ น่าสนใจ ผู้ฟังจะติดตามรับฟังโดยตลอดไปในที่สุดซึ่งผลดีย่อมตกอยู่กับประชาชนผู้ฟังวิทยุกระจายเสียง คือสร้างพื้นนิสัยใหม่ให้แก่ประชาชนให้ดำเนินตามหลักการและเป้าหมายของการกระจายเสียงได้อย่างเต็มที่ เพราะการจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงแต่ละสถานี ย่อมต้องวางวัตถุประสงค์ไว้ว่าจะให้สาระประโยชน์อะไรกับผู้ฟังบ้าง สาระประโยชน์ประการหนึ่งก็คือ การดำเนินชีวิตประจำวัน

สาระประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันที่วิทยุกระจายเสียงสามารถช่วยสร้างสรรค์ จำแนกได้ดังนี้

1. การสร้างนิสัยทางเศรษฐกิจ รายการวิทยุกระจายเสียงมีผลต่อการปฏิบัติทางสังคมของมวลชน (mass social action) เช่น นิสัยในการรู้จักซื้อรู้จักขาย การประหยัดอดออม หรือฟุ่มเฟือย สถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการค้าที่มีการโฆษณาอวดอ้างสรรพคุณสินค้ามากมายหลายประเภทย่อมมีอิทธิพลสูงใจให้ประชาชนสนใจอยากซื้อหา ประเภทของสินค้าที่นำมาโฆษณาย่อมมีอิทธิพลต่อการซื้อหาหรือบริโภคของประชาชนมาก เช่น การโฆษณาที่เน้นย้ำเรื่องอาหาร เครื่องดื่ม ภัตตาคาร ประชาชนก็จะสนใจซื้อและบริโภคกันมาก การโฆษณาที่เน้นย้ำเรื่องที่อยู่อาศัย เครื่องประดับบ้าน ประชาชนหันมาสนใจซื้ออยากมีการโฆษณาที่เน้นย้ำเรื่องยารักษาโรค ประชาชนก็จะพากันสนใจซื้อ ฮือฮากันเป็นพัก ๆ

การเน้นข่าวสารต่าง ๆ บางประเภทก็มีอิทธิพลแก่การสร้าง ความสนใจร่วมของมวลชนได้มาก อาทิ ข่าวอาชญากรรม ข่าวต่างประเทศ ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ฯลฯ เหล่านี้ ทำให้ประชาชนรับรู้รับทราบ และจะสนใจในการเน้นหนักของข่าวเหล่านั้น ซึ่งในที่สุดจะช่วยเพาะนิสัยความสนใจในข่าวสารบ้านเมืองด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนได้

เมื่อสังคมมีปัญหาในด้านต่างๆ การอภิปรายการวิเคราะห์ข่าวทางวิทยุกระจายเสียงจะช่วยทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญของปัญหา ร่วมมือกันแก้ปัญหา และเกิดความเคลื่อนไหวในเชิงสร้างสรรค์สังคม และเปลี่ยนแปลงระบบการดำเนินชีวิตประจำวันของสมาชิกชุมชนต่างๆ ได้มีผู้กล่าวในเชิงเปรียบว่า วิทยุกระจายเสียงสามารถสร้างคนให้ขยัน ให้เกียจคร้าน ให้สามัคคี ให้แตกร้างฉาน ให้เจ้าสำราญ หรือหมั่นเพียร

ได้ทั้งสิ้น ความข้อนี้เป็นจริงได้ ดังนั้น ผู้ควบคุมกิจการสถานีวิทยุกระจายเสียงจึงจำเป็นต้องเป็นคนดีมีคุณภาพ และมีจรรยาบรรณของการบริหารสื่อมวลชน

2. วิทยุกระจายเสียงสร้างมติมหาชน นั้นก็คือการสร้างความคิดร่วมกัน การสร้างพฤติกรรมร่วมกันและการสร้างทัศนะร่วมกันของคนในชุมชน

วิทยุกระจายเสียงมีอำนาจทำให้คนแตกตื่นทำให้คนรวมกำลังกันต่อสู้ ทำให้คนร่วมใจกันช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก ฯลฯ รัฐบาลที่ควบคุมการกระจายเสียงสามารถให้ประโยชน์ของวิทยุกระจายเสียงในการพัฒนาประเทศชาติได้มาก ถ้าสามารถกำหนดนโยบายร่วมหรือนโยบายกลางให้บรรดาสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ ช่วยการดำเนินการ ทั้งนี้ต้องมีการศึกษาวิจัยกันเป็นประจำว่าชาติบ้านเมืองต้องการให้การดำเนินชีวิตของประชาชนไปในทิศทางใด ก็แจ้งนโยบายให้สถานีวิทยุกระจายเสียงเน้นหนักในสาระนั้น ๆ

ในประเทศที่พัฒนาแล้ว จะมีการตั้งสถาบันวิจัยเพื่อกำหนดนโยบายการกระจายเสียงขึ้น โดยเฉพาะ เพื่อศึกษาข้อมูลและกำหนดแนวทางในการสร้างวิถีที่ดีให้แก่ประชาชนของประเทศ

3. วิทยุกระจายเสียงช่วยแนะนำการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ในชีวิตประจำวันของประชาชนมิใช่มีแต่งาน จำเป็นต้องมีเวลาสำหรับความบันเทิง การพักผ่อนหย่อนใจ การทำงานอดิเรกตามความสนใจ วิทยุกระจายเสียงมีอิทธิพลในด้านนี้ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

อิทธิพลทางตรง คือ การเสนอรายการเพื่อให้ความบันเทิง และการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น ให้ฟังเพลง หรือดนตรีดี ๆ มีรสนิยม ฟังละคร หรือเรื่องบันเทิงที่มีคุณค่า แนะนำงานอดิเรกให้ประชาชนสนใจทดลองทำ ฯลฯ อิทธิพลทางอ้อมก็คือ การแจ้งข่าวสารความเคลื่อนไหว และกิจกรรมชุมชนให้ประชาชนทราบเพื่อจะได้ไปชม ไปร่วมกิจกรรม หรือเดินทางท่องเที่ยวตามความสนใจ

วิทยุกระจายเสียงที่มีการวางแผนการจัดรายการ จะช่วยสร้างคนในชุมชนให้มีการดำเนินชีวิตประจำวันที่ดี และเป็นบุคคลที่มีค่าสำหรับสังคมได้ดียิ่ง

แนวโน้มด้านการรับฟังวิทยุกระจายเสียง

แนวโน้มการรับฟังวิทยุกระจายเสียงของประชากรไทย มีผลกระทบจากแนวโน้มความเปลี่ยนแปลง ต่อไปนี้

1. จำนวนสถานี รัศมีการออกอากาศ และเครือข่าย
2. สภาพภูมิศาสตร์
3. รายการสถานีวิทยุกระจายเสียง
4. สถานภาพส่วนตัวของผู้รับฟัง
5. สื่อสารมวลชนประเภทอื่น ๆ

1. จำนวนสถานี รัศมีการออกอากาศ และเครือข่าย มีอิทธิพลแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงของการรับฟังวิทยุกระจายเสียงของประชากรในแต่ละตำแหน่งการรับฟัง สำหรับจำนวนสถานีวิทยุกระจายเสียงมีแนวโน้มจะไม่เพิ่มสถานีวิทยุฯ ในเขตกรุงเทพมหานคร แต่สำหรับการตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงและเครือข่ายในภูมิภาคนั้น ในตำแหน่งการรับฟังที่ไม่มีสถานีวิทยุกระจายเสียงส่งไปถึง มีความจำเป็นอันดับแรกและถือเป็นแนวโน้มสำคัญที่จะต้องจัดตั้งสถานีวิทยุ และสถานีวิทยุกระจายเสียงปัจจุบันพยายามจะกระจายรัศมีการออกอากาศให้คลุมพื้นที่ หรือตั้งสถานีเครือข่ายเพื่อขยายรัศมีการออกอากาศรายการของสถานีให้กว้างขวางออกไปในอนาคตอันใกล้ และจะมีการถ่ายทอดผ่านดาวเทียม จะทำให้เสียงชัดเจนในเวลาถ่ายทอดข่าว และรายการสำคัญจากส่วนกลางด้วย

2. สภาพภูมิศาสตร์ ของตำแหน่งที่ตั้งการรับฟัง โดยเฉพาะสภาพการตั้งบ้านเรือนในอนาคตจะสูงขึ้น และปัจจุบันประชากรในเมืองจะอาศัยตามอาคารพาณิชย์ หรือคอนโดมีเนียมที่สูงขึ้นกว่าสิ่งกีดขวางทางภูมิศาสตร์ เช่น ผิวดิ่งของโลก ทำให้การรับฟังรายการกระจายเสียงในอนาคตของประชาชนจะได้เปรียบสภาพทางภูมิศาสตร์ได้ดีกว่าปัจจุบัน

3. รายการวิทยุกระจายเสียง มีอิทธิพลต่อแนวโน้มการรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงมาก โดยเฉพาะตำแหน่งการรับฟังที่มีสถานีวิทยุกระจายเสียงออกอากาศรัศมีครอบคลุมพื้นที่มากกว่า 1 สถานี ผู้รับฟังจะมีโอกาสเลือกรับฟังสถานีวิทยุกระจายเสียงได้มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงในพื้นที่การรับฟังแต่ละแห่ง การปรับปรุงรายการวิทยุกระจายเสียงให้เหมาะสมกับสภาพของประชากรกลุ่มเป้าหมายจะเป็นแนวโน้มสำคัญของการรับฟังรายการวิทยุของประชากร

4. สถานภาพส่วนตัวของผู้รับฟัง ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพของผู้รับฟัง รายการวิทยุกระจายเสียง สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม มีผลกระทบต่อแนวโน้มการรับฟังวิทยุกระจายเสียง ซึ่งจะทำให้โอกาสที่ประชากรจะรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงเพิ่มมากขึ้น เช่น สถานภาพทางสังคมของประชากรในประเทศอยู่ในยุคของการสื่อสารข้อมูล การติดตามข่าวสาร เหตุการณ์ที่รวดเร็วทันนั้น สื่อวิทยุกระจายเสียงยังได้เปรียบ และมีแนวโน้มจะทำให้การสื่อสารข้อมูลและการประชาสัมพันธ์ของวิทยุกระจายเสียงยังมีข้อได้เปรียบในเรื่องความเร็วที่ลุดทั้งในอดีตและอนาคต

5. สื่อสารมวลชนประเภทอื่น ๆ สื่อรูปแบบอื่นที่สำคัญคือ สื่อวิทยุโทรทัศน์กลุ่มประชากรเป้าหมายผู้รับฟังวิทยุกระจายเสียงจะรับฟังรายการเป็นปกติ ในขณะที่ไม่สามารถรับชมรายการวิทยุโทรทัศน์ได้ แต่แนวโน้มกลุ่มประชากรที่เคยรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียง ในเวลาเย็นและค่ำ กำลังเปลี่ยนพฤติกรรมมารับข่าวสาร โดยเฉพาะช่วงเวลาที่มีรายการบันเทิงทางวิทยุโทรทัศน์ แต่แนวโน้มการรับข่าวสารทางวิทยุกระจายเสียงในเวลาเช้ายังคงได้รับความนิยมต่อไปในอนาคต

บทที่ 3

สื่อวิทยุ เพื่อการประชาสัมพันธ์

วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่ครอบคลุมพื้นที่ได้กว้างขวางที่สุด ทั้งนี้เพราะคลื่นวิทยุสามารถแพร่กระจายไปทั่วทุกทิศทาง สามารถส่งข่าวสารได้รวดเร็ว และเป็นสื่อที่มีราคาถูก ปัจจุบันประเทศไทยมีสถานีวิทยุกระจายเสียงทั้งระบบเอฟเอ็ม และเอเอ็มรวมกันประมาณ 500 สถานี และในจำนวนนี้เป็นสถานีที่รับโฆษณาสินค้าประมาณ 350 สถานี สถานีที่ไม่รับโฆษณาสินค้าส่วนใหญ่จะเป็นของกรมประชาสัมพันธ์บางสถานี สถานีวิทยุเพื่อการศึกษา และสถานีของส่วนราชการบางแห่ง เช่น สถานีวิทยุ อส. สถานีวิทยุรัฐสภา เป็นต้น ด้านเครื่องรับนั้น ปัจจุบันในกรุงเทพมหานคร เครื่องรับที่มีเครื่องรับวิทยุกระจายเสียงมากกว่าร้อยละ 90 ส่วนในภูมิภาคนั้นมีมากกว่าร้อยละ 80

ลักษณะของสื่อวิทยุกระจายเสียง

ข้อได้เปรียบของวิทยุกระจายเสียง (ข้อดี)

1. ครอบคลุมพื้นที่ได้กว้างขวาง ทุกสถานที่ ทุกเวลา ทุกโอกาส ทุกระดับ
2. เป็นสื่อส่วนตัวที่สมาชิกแต่ละคนในบ้านสามารถมีส่วนร่วมตัวและแยกกันฟัง ทำให้เจาะกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย
3. การมีสถานีวิทยุกระจายเสียงตั้งอยู่ตามท้องถิ่นต่างๆ ทำให้สามารถแบ่งพื้นที่โฆษณาไปตามภูมิภาคต่างๆ ได้
4. ค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายให้กับสถานีวิทยุกระจายเสียงนั้นถูกกว่าสื่อประเภทอื่นๆ มาก
5. เนื่องจากวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่ใช้หูฟัง ทำให้ไม่ต้องอาศัยการอ่านออกเขียนได้แต่อย่างใด
6. เป็นสื่อเคลื่อนที่ จึงสามารถโยกย้ายที่ฟังไปได้เรื่อยๆ
7. ผู้บริโภคมักจะมีความภักดีต่อรายการ คือ ฟังเป็นประจำ ทำให้รับสารเกี่ยวกับโฆษณาได้บ่อยครั้ง และสามารถเน้นย้ำข่าวสารได้
8. วิธีการผลิตรายการวิทยุไม่ซับซ้อน และผู้ผลิตสามารถมีความคิดสร้างสรรค์อย่างอิสระ
9. เป็นสื่อที่สามารถให้ได้ทั้งความรู้ ความบันเทิง สาระ วิชาการในรูปแบบที่หลากหลาย
10. เป็นสื่อที่มีพลัง ได้รับความรู้สึก สามารถโน้มน้าวใจผู้ฟังให้คล้อยตาม

ข้อจำกัดของวิทยุกระจายเสียง (ข้อเสีย)

1. วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่มีแต่เสียง ไม่มีภาพ บางครั้งจึงทำให้การประชาสัมพันธ์ไม่น่าสนใจ หรือแม้ว่าบางครั้งจะน่าสนใจ แต่ก็ยากแก่การจดจำรายละเอียด
2. การที่วิทยุกระจายเสียงมีแต่เสียงอย่างเดียว ทำให้มีขีดจำกัดของการใช้ข้อความ คือจะใช้ข้อความที่สลับซับซ้อนไม่ได้ ต้องใช้คำพูดที่ง่าย ๆ และเสนอประเด็นสำคัญเพียงประเด็นเดียว จึงจะได้ผลดี
3. ถ้าหากการสร้างสรรค์ใด ๆ ที่ต้องอาศัยภาพเป็นปัจจัยสำคัญในการเสนอขาย จะใช้วิทยุกระจายเสียงไม่ได้
4. คนส่วนใหญ่ชอบฟังวิทยุกระจายเสียงในขณะที่ทำงานอื่นไปด้วย ความสนใจต่อเนื้อหา จึงไม่ค่อยจะดีนัก
5. เวลาที่มีอยู่จำกัดทำให้ใส่เนื้อหาประชาสัมพันธ์ได้น้อย และเมื่อเวลาผ่านไปแล้วก็ย้อนกลับมาฟังอีกไม่ได้ เนื้อหาของรายการจะเปลี่ยนแปลงไปตามเวลา
6. ผู้ฟังมักจะหมุนคลื่นไปฟังสถานีอื่น เมื่อมีโฆษณา
7. จำนวนผู้ฟังของแต่ละรายการน้อย เพราะจำนวนของสถานีวิทยุกระจายเสียงมาก
8. ไม่สามารถอธิบายสาระ หรือรายละเอียดบางอย่างได้

การใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงเพื่อการประชาสัมพันธ์

1. เป็นกลยุทธ์สำคัญที่นิยมใช้มาก เนื่องจากข้อดีของสื่อวิทยุกระจายเสียงมีมาก
2. การประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ต้องใช้เวลา และความต่อเนื่องและสม่ำเสมอ การตอกย้ำโดยสื่อวิทยุกระจายเสียง จะเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ได้ผลดี
3. เป็นการประชาสัมพันธ์ โดยที่ผู้ฟังไม่รู้ตัว เพราะสามารถแทรกได้ในรายการทุกรูปแบบ
4. สามารถให้ข้อมูล เนื้อหา ได้อย่างละเอียด และทบทวนได้
5. สามารถสำเนาเทปเพื่อการเผยแพร่ หรือออกอากาศซ้ำทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างๆ ให้ทั่วถึง
6. เหมาะสมกับการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ทุกโครงการ
7. สามารถรับความคิดเห็นจากผู้ฟังต่างๆ เป็นการสำรวจผู้ฟังและสื่อสาร 2 ทาง ตามหลักการประชาสัมพันธ์

ข้อเปรียบเทียบการเสนอข่าวสารวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์

1. ข่าววิทยุกระจายเสียง สามารถเสนอข่าวได้รวดเร็วกว่าหนังสือพิมพ์ กล่าวคือ ข่าววิทยุกระจายเสียงสามารถออกอากาศ แถลงข่าวย่อของเหตุการณ์สำคัญของข่าวที่เกิดขึ้นได้ทันที ส่วนหนังสือพิมพ์ต้องเสียเวลาในการผลิตและจำหน่าย กว่าจะถึงมือผู้อื่นก็กินเวลานาน

2. ข่าววิทยุกระจายเสียง สามารถเสนอข่าวในขณะที่เหตุการณ์เกิดขึ้น และสามารถติดตามเหตุการณ์นั้นได้ เช่น ข่าวกีฬา ข่าวการเดินทาง การเดินทางพาเหรด การเดินทางรถตุล การประชุม อภิปรายข่าวโทรทัศน์ ก็สามารถทำได้เช่นเดียวกัน ส่วนข่าวหนังสือพิมพ์นั้น ไม่สามารถเสนอข่าวในขณะที่มีเหตุการณ์เกิดขึ้น หนังสือพิมพ์จะเสนอข่าวได้ก็ต่อเมื่อเหตุการณ์นั้นๆ ได้ผ่านไปแล้ว

3. ข่าววิทยุกระจายเสียง สามารถเสนอข่าวได้บ่อยครั้ง ส่วนใหญ่จะเสนอข่าวทุกชั่วโมง เช่น ข่าวของกรมประชาสัมพันธ์ เสนอวันละ 20 ภาคข่าวทุกครึ่งชั่วโมง เป็นต้น ดังนั้น ประชาชนจึงมักจะได้รับฟังข่าวครั้งแรกจากวิทยุกระจายเสียง

โทรทัศน์ เสนอข่าวได้น้อยกว่าวิทยุ เพราะไม่สามารถเสนอเป็นรายชั่วโมงได้

หนังสือพิมพ์นั้น บางฉบับอาจจะออกหลายครั้งใน 1 วัน แต่คนอ่านหนังสือพิมพ์ปกติจะอ่านหนังสือพิมพ์ในตอนเช้า ช่วงเวลาประมาณ 07.00 – 09.00น. หรือก็อ่านอีกครั้งหนึ่งในเวลา 17.00 – 19.00 น.

4. ข่าววิทยุกระจายเสียง สามารถเสนอข่าวได้บ่อยครั้ง แต่เนื้อหาของข่าวต้องเป็นแบบย่อ ข้อนี้หนังสือพิมพ์ได้เปรียบ เพราะว่าหนังสือพิมพ์สามารถเสนอข่าวได้โดยละเอียดลึกซึ้ง มากกว่าวิทยุและโทรทัศน์

5. ข่าววิทยุกระจายเสียง สามารถทำให้เกิดความสนใจได้มากกว่าหนังสือพิมพ์ ในขณะที่ข่าวโทรทัศน์ยิ่งสร้างความสนใจของผู้ชมมากกว่าข่าววิทยุ เพราะว่ามีทั้งภาพและเสียง ยกตัวอย่างเช่น การถ่ายทอดการแข่งขันฟุตบอล เป็นต้น ย่อมเรียกความสนใจ มากกว่าฟังการถ่ายทอดเสียงทางวิทยุกระจายเสียง หนังสือพิมพ์ก็ได้เปรียบวิทยุเช่นเดียวกัน ในด้านการใช้ภาพในการบรรยายเหตุการณ์ได้ แต่ยังไม่เท่าโทรทัศน์

6. คนจำนวนมากสามารถฟัง และเข้าใจข่าวทางวิทยุได้ดีกว่าการอ่าน เพราะว่ายังมีประชาชนอีกมากที่อ่านหนังสือไม่ออก ข้อนี้ข่าววิทยุได้เปรียบ แต่หนังสือพิมพ์ก็มีข้อได้เปรียบวิทยุเช่นเดียวกันก็คือ คนฟังวิทยุ นั้น โอกาสฟังได้เพียงครั้งเดียว ไม่มีการย้อนหลังมาฟังใหม่ นอกจากนั้น หูก็ยังเป็นอวัยวะที่ไวใจไม่ได้ เพราะบางทีคนเราก็แปลความหมายและเข้าใจผิดในเรื่องราวที่ได้ยิน

ส่วนหนังสือพิมพ์ ถ้าคนอ่านข่าวหนังสือพิมพ์แล้วเข้าใจผิดหรือไม่เข้าใจ ก็สามารถย้อนกลับมาอ่านใหม่ได้ หนังสือพิมพ์สามารถเสนอข่าวที่เป็นตาราง แผนที่ประกอบเรื่องของข่าวได้ เสนอตัวเลข ราคา สินค้า สถิติต่างๆ ได้ละเอียดกว่าข่าวทางวิทยุกระจายเสียง

7. ข่าววิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ ทั้งผู้ฟังและผู้ชม จะต้องฟังและชมตามเวลาที่กำหนดเอาไว้ เช่น ภาค 19.00 น. 20.00 น. หรือ 07.00 น. โทรทัศน์ก็ภาค 20.00 น. เป็นต้น แต่หนังสือพิมพ์จะอ่านเวลาใดก็ได้ แล้วแต่ความสะดวกของผู้อ่าน

8. การฟังข่าวทางวิทยุหรือโทรทัศน์ อาจจะทำธุรกิจอย่างอื่นไปด้วยก็ได้เช่น ฟังข่าวไปกรีดยางไป หรือแม่บ้านเข้าครัวหุงข้าวไป ฟังวิทยุไปได้ แต่หนังสือพิมพ์ต้องให้ความสนใจในการอ่านเป็นอย่างมาก จะไปทำอย่างอื่นไม่ได้

9. วิทยุและโทรทัศน์ มีผู้ฟังทุกเพศทุกวัย สมาชิกในครอบครัวฟังได้ทั้งหมด ดังนั้น ผู้มีหน้าที่เสนอข่าววิทยุและโทรทัศน์ จะต้องระมัดระวังเป็นพิเศษในการบรรยายข่าว เช่น ข่าวฆาตกรรม ข่าวอาชญากรรม ทางเพศ ต้องระมัดระวังมาก

ส่วนหนังสือพิมพ์เป็นประสบการณ์ของผู้อ่านแต่ละคน เด็กย่อมไม่สนใจในการอ่านข่าวหนังสือพิมพ์ ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ส่วนมากจะเป็นผู้ใหญ่

10. หนังสือพิมพ์ สามารถเรียกร้องความสนใจของกลุ่มผู้อ่านที่มีความสนใจต่างๆ กัน เช่น หน้ากีฬา หน้าสตรี ข่าวสังคม คอลัมน์ซุบซิบ ฯลฯ

ส่วนวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์เป็นการเสนอข่าวทั่วไป เหมือนกับข่าวหน้าแรกของหนังสือพิมพ์

สรุปแล้ว สื่อมวลชนไม่ว่าจะเป็นวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ มีข้อได้เปรียบเสียเปรียบด้วยกันทั้งนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้อ่านข่าวทางวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ จะใช้ความได้เปรียบต่างๆ ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด

หลักการและวิธีการเขียนข่าววิทยุ

การเขียนข่าววิทยุจึงมีหลักที่ต้องคำนึงถึง ดังนี้ -

1. ความเที่ยงตรง (Accuracy) หมายถึง การเขียนข่าวที่ให้ข้อเท็จจริงอย่างถูกต้องไม่ผิดพลาด ถือเป็นหน้าที่ที่สำคัญของผู้สื่อข่าวที่จะต้องเสาะหารายละเอียดให้ครบถ้วนและเขียนด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดคลาดเคลื่อนหรือคลุมเครือ ความเที่ยงตรงต่อข่าวสารนี้จะสร้างความเชื่อถือให้เกิดขึ้นในหมู่ผู้ฟัง ตรงกันข้าม

หากข่าวที่เสนอคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ย่อมทำให้ผู้ฟังได้ข่าวที่ผิดพลาดขาดความเชื่อถือ และนำความเสียหายมาสู่สถานีได้

2. การใช้สำนวนภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจ (Simplicity) การเขียนข่าววิทยุ นั้นต้องคำนึงถึงการใช้ภาษาเขียนเพื่อพูดมากกว่าเขียนเพื่ออ่าน ใช้ถ้อยคำง่าย ๆ ซึ่งเป็นที่เข้าใจของคนทั่วไปแต่ละประโยคจะใช้ประโยคสั้นไม่นิยมเชื่อมประโยคให้ยาว นอกจากนั้น ยังนิยมใช้ย่อหน้าช่วยในการจับความสำหรับผู้อ่านข่าว โดยเมื่อจบความสำคัญแต่ละตอนแล้วจะขึ้นย่อหน้าใหม่ ซึ่งจะเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ดังนั้นจึงสะดวกในการอ่านและตัดข่าวในกรณีเกินเวลา

3. ใช้ข้อความที่กะทัดรัดและดำเนินเรื่องให้กระชับ (Brevity) โดยพยายามตัดทอนรายละเอียดให้เหลือเฉพาะแก่นเรื่องราวที่จะเสนอต่อผู้ฟัง ข้อที่ต้องระมัดระวังคือต้องไม่ทำให้จุดสำคัญของเรื่องนั้นเสียหาย การดำเนินเรื่องให้กระชับและตรงเป้านี้จะช่วยให้ผู้ฟังจับความได้ชัดเจนขึ้น ประกอบกับเวลาสำหรับการเสนอข่าววิทยุกระจายเสียงค่อนข้างจำกัด จึงต้องการข่าวที่สั้นกะทัดรัดกว่าหนังสือพิมพ์เพื่อจะได้มีโอกาสเสนอข่าวสำคัญได้อย่างครบถ้วน

4. การดำเนินเรื่องตรงไปตรงมา (Directness) คือไม่เขียนอ้อมค้อม มุ่งเสนอแต่ข้อเท็จจริงที่สำคัญเท่านั้น เพราะเป็นไปไม่ได้ว่าให้รายละเอียดได้ทุกเรื่องและผู้ฟังก็ต้องการเพียงข้อเท็จจริงที่สำคัญเท่านั้น

5. การเพิ่มสีสันของเรื่อง (Color) การเพิ่มสีสันในที่นี้ไม่ใช้การเขียนแต่งเติมจนข่าวผิดไปแต่หมายถึงการเขียนด้วยลีลาและสำนวนที่ชวนฟังมีชีวิตชีวา สำนวนภาษาทำให้ผู้ฟังมองเห็นภาพจริงที่แท้จริง การเพิ่มสีสันของเรื่องอาจทำได้ด้วยการรู้จักเลือกใช้คำกริยาที่เหมาะสม หรือใช้การเขียนที่มีลีลาของการเคลื่อนไหวหรือลีลาของการเปรียบเทียบโดยไม่จำเป็นต้องใช้คำศัพท์ขยายเสมอไป เช่น "กระทรวงมหาดไทยได้ยื่นคำขาดให้ผู้มีอาวุธสงครามอยู่ในครอบครองนำมาส่งมอบให้เจ้าหน้าที่ตำรวจตามกำหนดเดิม โดยไม่มีการผ่อนผัน การส่งมอบอาวุธสงครามอีกต่อไป เมื่อพ้นกำหนดแล้ว จะดำเนินการตรวจค้นและลงโทษผู้มีอาวุธสงครามไว้ในครอบครองด้วยบทลงโทษที่สูงสุดของกฎหมาย"

6. การรักษาข้อเท็จจริง (Objectivity) หมายถึงการเขียนที่ถูกต้องตามความเป็นจริงผู้สื่อข่าวจะไม่มี การเขียนข่าวในลักษณะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวของข่าวนั้น หรือบิดเบือนข่าวออกไปจากข้อเท็จจริง การแสดงความคิดเห็นจะต้องแยกออกจากเรื่องราวของข่าวโดยชัดแจ้ง

7. ความยุติธรรม (Fairness) เป็นการให้ความเสมอภาคในการออกข่าวจากทุกฝ่ายและต้องแจ้งแหล่งข่าวต่าง ๆ ไว้อย่างชัดแจ้ง กางเลือกเสนอเพียงด้านใดด้านหนึ่ง แม้จะเป็นข้อเท็จจริงก็ยังถือว่าเป็นข้อเท็จจริงที่ยังไม่ครบถ้วนและถือเป็นการเขียนข่าวที่ขาดความยุติธรรม

8. รสนิยมดี (Good Taste) หมายถึงการเขียนที่อยู่ในกรอบข้อเท็จจริง ไม่สร้างเรื่องราวในลักษณะ
เร้าอารมณ์หรือกล่าวเกินเลยความเป็นจริงหรือมีเจตนาให้ผู้ฟังเข้าใจผิด หรือการเน้นแง่มุมใดมุมหนึ่งของข่าว
ให้มีเรื่องราวดูสำคัญเกินเลยความเป็นจริง รวมทั้งการไม่นำเอาข่าวลือมาเขียนกันจนเป็นเรื่องจริง กรณีการ
เขียนข่าวที่ไม่รักษารสนิยมอันดีนี้ มีตัวอย่างมากมาย อาทิกรณีแพทย์กล่าวหานางแบบสาวผู้หนึ่งเป็นโรคเอดส์
เมื่อต้นเดือนตุลาคม 2530 เป็นเรื่องราวใหญ่โตเพราะการเขียนขยายความของผู้สื่อข่าวที่ขาดความรับผิดชอบ
นั่นเอง

นอกจากนั้น กรมประชาสัมพันธ์ยังได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการเผยแพร่ข่าวต่างประเทศไว้¹ ดังนี้คือ

- มิใช่ข่าวที่ลบหลู่พระมหากษัตริย์และราชบัลลังก์ในต่างประเทศ
- มิใช่ข่าวที่ขัดต่อนโยบายของรัฐบาล (ไทย)
- มิใช่ข่าวที่วิพากษ์วิจารณ์นโยบายของรัฐบาล (ไทย-เฉพาะที่เกี่ยวกับส่วนเสีย ส่วนดีเสนอได้)
- มิใช่ข่าวที่ยังความเสียหายให้แก่รัฐบุรุษและแก่ประเทศที่มีสัมพันธไมตรีอันดีกับประเทศไทย
- มิใช่ข่าวที่ยั่วให้เกิดความไม่สงบ
- มิใช่ข่าวโฆษณาชวนเชื่อของฝ่ายตรงข้ามหรือข่าวที่เป็นประโยชน์ในด้านโฆษณาแก่ฝ่ายตรงข้าม
- มิใช่ข่าวที่เป็นประโยชน์ในทางยุทธศาสตร์แก่ฝ่ายตรงข้าม
- มิใช่ข่าวที่ยั่วให้เกิดการเอาเยี่ยงอย่าง (ในทางไม่ดี)
- มิใช่ข่าวลามกอนาจาร

ดังนั้น ข้อกำหนดต่าง ๆ เหล่านี้ จึงเป็นเรื่องที่ผู้สื่อข่าวจะต้องศึกษาและรู้จักเลือกเสนอข่าว
รวมทั้งการเขียนข่าวให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของสังคมอีกส่วนหนึ่งด้วย

วิธีการเขียนข่าว

การเขียนข่าววิทยุนอกจากจะต้องยึดหลักในการเขียนดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังต้องคำนึงถึงวิธี
การเขียนให้ถูกต้อง วิธีการเขียนในที่นี้ขอแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การเขียนเพื่อให้อ่านออกอากาศ
และการเขียนในลักษณะข่าวประกอบเสียง (หรือการรายงานข่าว) ซึ่งต้องพยายามให้ข่าวมีเนื้อหาที่สมบูรณ์
กระชับ และเป็นการเขียนเพื่อการฟังในลักษณะลีลาที่ชวนติดตามรับฟัง ดังนี้

การเขียนเพื่อให้อ่านออกอากาศ (ข่าวอ่าน) เป็นการเขียนที่ให้เนื้อหาของข่าวอย่างสมบูรณ์
ซึ่งจะต้องให้ครอบคลุมหลัก 5 W, 1 H ให้มากที่สุดกล่าวคือ ใคร (Who) ทำอะไร (What) ที่ไหน (Where)
เมื่อไหร่ (When) ทำไม (Why) และอย่างไร (How) ซึ่งเป็นคำถามที่คนทั่วไปต้องการจะรู้ ผู้สื่อข่าวใหม่ ๆ

---

1 สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร เอกสารประกอบการฝึกอบรมข้าราชการกระทรวงแรงงานและสวัสดิ
การสังคมในจังหวัดชุมพร เรื่อง การบริหารข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานและกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ 2542 หน้า 18

มักจะหลงไม่ให้รายละเอียดที่ครบถ้วน ซึ่งหากจะเป็นสาระที่สำคัญก็จะทำให้ข่าวนั้นหมดความหมายไปในทันที เช่น การเขียนข่าวจัดงานเฉลิมฉลองที่ยิ่งใหญ่และเชิญชวนประชาชนไปร่วมงาน แต่ลืมบอกสถานที่จัดงาน หรือลืมบอก วัน เวลาจัดงาน เป็นต้น ดังนั้น ผู้สื่อข่าวจึงต้องยึด 5 W,1H เป็นเหมือนกฎแจจไขข้อใจให้กับผู้ฟัง โดยพยายามตอบคำถามทั้ง 6 ประการดังกล่าวให้มากที่สุด เท่าที่จะมากได้ เช่น “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนิน โดยกระบวนพยุหยาตราทางชลมารคจากท่าवासกรีไปยังวัดอรุณราชวรารามตอนบ่ายนี้ (16 ต.ค.30) เพื่อทรงถวายผ้ากฐินพระราชทาน เนื่องในบิหมามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ การเสด็จพระราชดำเนินประมาณ 1 ชั่วโมง ประชาชนเฝ้ารับเสด็จและชมความงามของกระบวนเรืออุยริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยานับแสนคน” จากข่าวนี้สามารถแยกได้ ดังนี้.-

ใคร	-	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทำอะไร	-	เสด็จพระราชดำเนินโดยกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค
ที่ไหน	-	แม่น้ำเจ้าพระยาจากท่าवासกรีถึงวัดอรุณราชวราราม
เมื่อไหร่	-	ตอนบ่าย วันที่ 16 ตุลาคม 2530
ทำไม	-	เพื่อทรงถวายผ้ากฐินพระราชทานเนื่องในบิหมามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา
อย่างไร	-	ทรงประทับเรือพระที่นั่งสุพรรณหงษ์ท่ามกลางเรือในขบวนรวม 51 ลำ ใช้เวลาทั้งสิ้นในการเสด็จพระราชดำเนิน 1 ชั่วโมง และมีประชาชนเฝ้ารับเสด็จอยู่สองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยานับแสนคน

ในการเขียนข่าวบางข่าวอาจจะมืองค์ประกอบไม่ครบ 5 W,1H ก็ได้ แต่ต้องไม่ใช่ส่วนที่เป็นสาระสำคัญ เช่น “นายก้าจร สติกรกุล ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยแถลง (ต่อสื่อมวลชนตอนบ่ายวันนี้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย) ว่าภาวะตลาดหุ้นที่ตกต่ำในขณะนี้เนื่องจากผลกระทบจากตลาดหุ้นทั่วโลกตกต่ำแต่ภาวะเช่นนี้สามารถแก้ไขได้เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจของไทยยังดีอยู่” จากข่าวนี้จะเห็นได้ว่าการตัดข้อความในวงเล็บออกก็ไม่ส่งผลให้ข่าวเสียหายประการใด เพราะเวลาและสถานที่แถลงไม่ใช่สาระสำคัญของข่าว

ส่วนรับวิธีการเขียนข่าววิทยุ นิยมใช้หลักการเขียนแบบพีระมิดหัวกลับ (Inverted Pyramid) เช่นเดียวกับการเขียนข่าวหนังสือพิมพ์ กล่าวคือจะเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อยและมีย่อหน้าบ่อยๆ เพื่อความสะดวกในการจับใจความและการตัดทอนข่าว กล่าวโดยทั่วไปแล้วข่าวนั้นจะมีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือหัวข้อข่าว (Headline) ความนำ (Lead) และเนื้อเรื่อง (Body)

การผลิตสปอตวิทยุกระจายเสียง

สปอต เป็นคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ ว่า spot ซึ่งแปลได้หลายความหมาย เช่น จุด รอยต่างสถานที่เกิดเหตุ จำนวนเล็กน้อย แต่ในทางสื่อวิทยุกระจายเสียงนำคำอธิบายหนึ่งของ spot จากภาษาอังกฤษ

ที่ระบุว่า spot คือ a spot advertisement of announcement อธิบายได้ว่า คือ การโฆษณาหรือการประกาศที่ใช้เวลาเพียงเล็กน้อย บางตำราระบุว่า สปอตวิทยุกระจายเสียง เปรียบเหมือนจุดปลายหรือยอดแหลมของภูเขาน้ำแข็งที่โผล่พ้นพื้นมหาสมุทร นั่นคือ การพยายามอธิบายว่า สปอต เป็นส่วนเล็กๆ ของสิ่งที่เห็นได้แต่มีฐาน หรือสิ่งที่ใหญ่กว่าที่มองไม่เห็น อยู่ภายใต้ หรือภายใน

ในเอกสาร Planning , Producing, Presenting the Radio Programme (1982) ของสถาบันพัฒนาการกระจายเสียงแห่งเอเชียแปซิฟิก (Asia- Pacific Institute for Broadcasting Development) เสนอองค์ความรู้ในการวางแผนการผลิตและการนำเสนอรายการสปอตทางวิทยุกระจายเสียง ซึ่งขอสรุปดังนี้

วัตถุประสงค์ของการผลิตและนำเสนอสปอตวิทยุกระจายเสียง

1. เพื่อขายสินค้าหรือบริการ
2. เพื่อกระตุ้นความสนใจ เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วม หรือเพื่อให้ปรับ/เปลี่ยนความคิด พฤติกรรม
3. ดังนั้นจุดมุ่งหมายหลักของสปอต คือ นำเสนอเพื่อเรียกร้องความสนใจ และเพื่อกระตุ้นโน้มน้าว ชักจูงให้ผู้ที่ได้ฟังมีพฤติกรรมตามที่ต้องการ

คำถามที่ต้องตอบให้ได้ในการสร้างสรรค์และผลิตสปอตวิทยุกระจายเสียง

1. ต้องการให้ใครฟัง
2. ส่วนที่สำคัญที่สุดในข้อมูลหลักของสินค้าหรือบริการคืออะไร
3. อะไรคือจุดขายของข้อมูลหลัก ซึ่งต้องสัมพันธ์กับความต้องการของผู้บริโภค หรือกลุ่มเป้าหมายในสินค้า/ บริการที่นำเสนอ

สิ่งสำคัญ 4 ประการในการสร้างงานสปอตวิทยุกระจายเสียง โดยเฉพาะเพื่อการโฆษณาสินค้า คือ

- เร้าความสนใจให้หิวเฝ้าฟัง
- แสดงให้เห็นประโยชน์ที่จะได้รับ
- สร้างความต้องการในสินค้า/บริการ
- กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม (การซื้อ การใช้สินค้า และบริการ)

ขั้นตอนการผลิตสโปตวิทยุกระจายเสียง อาจแบ่งอธิบายได้เป็น

1. ขั้นการวางแผนความคิดและงาน

1.1 ศึกษา วิเคราะห์ กลุ่มเป้าหมายที่กำหนด หรือที่ต้องการ การได้ภาพที่ชัดเจนของ ลักษณะ หรือ คุณสมบัติของกลุ่มเป้าหมาย จะทำให้สามารถออกแบบสารหรือเนื้อหาและข้อความ ตลอดจนวิธีการนำเสนอ ที่ตรงกับความต้องการ ความสนใจ และรสนิยมของกลุ่มของเป้าหมายนั้น

1.2 ข้อมูลหลัก หรือเนื้อหาสำคัญของสิ่งที่ต้องการนำเสนอ

1.3 สร้างจุดขาย หรือหาจุดดึงดูดความสนใจในเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ ที่สำคัญ คือ ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาสินค้าหรือบริการ สิ่งที่ต้องไม่นำเสนอคือ จุดอ่อนของสินค้าหรือบริการ การกล่าวอ้างอิงอย่างเกินความจริง การนำเสนอคำ หรือความที่ไร้ความหมายและความสำคัญ ดังนั้น สิ่งที่ต้องนำเสนอคือ ข้อมูลความเป็นจริงที่แน่น หรือตอกย้ำ จุดเด่นหรือจุดขายของสินค้าหรือบริการ

1.4 สร้างวิธีการแสดง หรือแจ้งบอกให้ผู้ฟังหรือตระหนักว่า เขาจะได้รับอะไรจากสิ่งที่ สโปตวิทยุกระจายเสียงนำเสนอ

2. ขั้นการเขียนบท

2.1 ประมวลข้อมูลโดยวิเคราะห์ หาคำตอบ และสร้างเนื้อหาตามความคิดในขั้นตอน 1.1-1.4

2.2 คิดข้อความนำหรือคำพูดเปิดของบทที่จะนำเสนอ ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญของบทเปรียบเสมือนเป็นแนวคิดหลักที่จะกำหนดลักษณะการนำเสนอ ตลอดจนการเรียกร้องความสนใจ จากกลุ่มเป้าหมาย

2.3 ออกแบบส่วนของเนื้อหา ด้วยการ

- สร้างจุดขายของสินค้าหรือบริการ

- คำนึงถึงความเป็นเหตุเป็นผล ด้วยการนำเสนออย่างเป็นลำดับที่ไม่สร้างความ สับสนความไม่เข้าใจในผู้ฟัง

- เมื่อเขียนเสร็จแล้วต้องตรวจทานว่า งานที่เขียนนั้นมีข้อมูลหลัก หรือเนื้อหาสำคัญ ที่ต้องการนำเสนอ พยายามสร้างวิธีการนำเสนอที่ตอกย้ำ หรือเน้นเนื้อหาหลักให้กระจ่างชัด และจดจำได้ด้วย วิธีการที่มีเสน่ห์ น่าสนใจ ชวนฟังและอยากฟังซ้ำอีก

2.4 ส่วนท้ายของบทก็มีความสำคัญ ต้องสร้างพลัง ความหนักแน่น มีน้ำหนัก โดยการ ย้ำหรือตอกย้ำส่วนสำคัญของข้อมูล เช่น ชื่อสินค้า บริการ กิจกรรม หรือสถานที่ หรือเวลา หรือคำขวัญ (slogan) เพื่อช่วยสร้างหรือย้ำความทรงจำจากการฟัง

- ระลึกเสมอว่าสิ่งที่ต้องเกิดในผู้ฟังหลังจากฟังจบแล้ว คือ ความเข้าใจ จำได้ และความประทับใจ ที่มีพลังอำนาจพอที่จะก่อให้เกิดความคิด หรือพฤติกรรมตามที่เป็นจุดมุ่งหมายของการ นำเสนอ

2.5 ตรวจทานบทอีกครั้ง โดยการพยายามให้ข้อความกระชับ ชัดเจน มีพลัง คำนี้ถึงการใช้เวลาทุกวินาทีอย่างมีคุณค่า มีความหมาย ถ้าเนื้อหายาวเกินเวลาที่กำหนดต้องตัดทอนให้สั้น ตัดคำที่ไม่จำเป็น เยิ่นเย้อ ข้อความใดที่ไม่กระชับชัดเจน ดูจะเข้าใจได้ยาก หรือเข้าใจได้ช้า หรือคิดว่าผู้ฟังฟังแล้วจะสับสน ต้องจัดทำหรือปรับใหม่ให้ง่าย แต่สั้น ชัดเจน

2.6 ซ้อมอ่านออกเสียงเพื่อทดสอบว่า เมื่อฟังด้วยหูแล้วเป็นอย่างไร ระลึกเสมอว่าบทที่ดีคือ พุด หรือ เสนอได้ง่าย ฟังแล้วราบรื่น เข้าใจได้ชัดเจน

2.7 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลหรือเนื้อหาที่นำเสนอ ไม่ว่าจะเป็นวัน เวลา สถานที่ หรือที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ ราคา และระวังเรื่องคำ "วันนี้" "พรุ่งนี้" ที่ถูกต้องเสมอในการที่จะถูกนำเสนอบ่อยครั้งในช่วงระยะเวลาหนึ่งของการนำเสนอตอนนั้น

ข้อควรคำนึงในการเขียนบทสปอตวิทยุกระจายเสียง

1. ใช้คำ สั้น ตรงไปตรงมา คั่นหู เข้าใจง่าย รวดเร็ว
2. ใช้คำที่ให้ภาพได้ดี ถ้าเป็นคำนาม หรือคำที่ใช้เรียกคน สัตว์ สิ่งของ สถานที่ ก็ต้องมีความแจ่มแจ้ง ชัดเจน เข้าใจได้ง่าย ถ้าเป็นคำกริยาก็ต้องแสดงลักษณะและเห็นภาพการกระทำชัดเจน
3. ประโยคต้องสั้น ความหมายต้องเข้าใจได้ง่าย ชัดเจนในเวลาอันสั้น ระลึกเสมอว่า เสมอหนึ่งความคิดในหนึ่งประโยค และในแต่ละประโยคที่เสนอต้องชัดเจนไม่กำกวม
4. บทที่เขียนเสร็จแล้ว เมื่อทดสอบด้วยการอ่านออกเสียง ต้องอ่านได้ง่าย ไม่เกิดอาการที่เรียกว่า ลิ้นพันกัน (tongue twisters) ถ้าเป็นบทสนทนา คำพูดทุกคำต้องกระชับและถูกต้อง ครบถ้วน ตามต้องการ
5. จุดเริ่มต้นของบทหรือสปอตที่จะนำเสนอ เป็นส่วนที่สำคัญ เริ่มดี ก็ขายความคิดหรืองานได้ คือผู้ฟังสนใจฟัง ถ้าเริ่มด้วยคำถาม ก็ต้องให้เป็นธรรมชาติ ฟังแล้วไม่ขัดหู ไม่รำคาญ หรือไม่ตอกย้ำอย่างตรงไปตรงมาและรุนแรง สิ่งที่ต้องระลึกเสมอคือการโน้มใจผู้ฟัง การตอกย้ำหรือย้ำเตือนเนื้อความสำคัญ และการจบอย่างมีพลัง และสร้างความประทับใจ
6. บทที่เขียน เขียนเพื่อการพูด และนำเสนอเพื่อการฟัง
7. หลีกเลียงข้อมูล รายละเอียด แต่ให้ความสำคัญกับความสั้น กระชับ แต่เข้าใจง่าย ชัดเจนในเวลาอันรวดเร็ว
8. ถ้าจำเป็นต้องเสนอข้อมูลที่เป็นตัวเลข ควรเขียนเป็นบทพูด หรือความเต็มใจการนำเสนอ เพื่อผลในการพิจารณา ความยาวของเนื้อหา
9. ตรวจสอบให้มั่นใจในเรื่องความสอดคล้อง สัมพันธ์กันระหว่างความดำเนินไของเวลาในบทกับช่วงเวลาของการนำเสนอสปอตทางวิทยุกระจายเสียง ไม่ใช่พิจารณาเรื่องเงื่อนไของเวลาเฉพาะขณะที่เขียนบทเท่านั้น

10. ให้เครื่องหมาย หรือเนื้อที่ กับคำ ความ และประโยค ในบทเพื่อชี้ความชัดเจนในการนำเสนอ เช่น ชิดเส้นใต้ข้อความที่ต้องการย้ำ เว้นวรรคในช่วงที่ต้องการเว้น ใช้เครื่องหมายจุลภาค (,) เพื่อแสดงว่าให้หยุดในช่วงนั้นๆ ของการนำเสนอ หรือเครื่องหมายจุดของจุด เช่น ..... เพื่อแสดงการเว้นช่วงยาว เป็นต้น

11. ระวังเสมอว่าเนื้อความที่เขียน เมื่อนำเสนอเป็นเสียงต้องไม่ขัดหู ฟังแล้วไม่เป็นเสียงล้นพันกัน

12. อารมณ์ขันเป็นสิ่งที่ดี สำหรับสปอตวิทยุกระจายเสียง แต่ก็ต้องใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะงาน และจุดมุ่งหมายของการนำเสนอ

ตัวอย่างบทสปอตวิทยุความยาว 30 วินาที

ดนตรีแจ๊สแบบเร้าใจ สนุก แต่ต้องเป็นเพลงที่แกรนด์แล้ว เบาหลง แต่ไม่เงียบไปเลย ลักษณะคลอเบาๆ

บรรยาย : ซิงซี่สปอर्टคลับ สโมสรกีฬาอันทันสมัยที่สมบูรณ์แบบที่สุด ด้วยกาให้บริการด้านอุปกรณ์กีฬาและบันเทิงพร้อม

ดนตรี ดั่งขึ้นค้อยรับช่วงแล้วเบาหลง

บรรยาย : เพราะเราให้ความสำคัญกับ "สมาชิก" ซึ่งหมายถึง สิทธิพิเศษมากมาย ที่ท่านสมาชิก

ผู้ทรงเกียรติจะได้รับ

ดนตรี ดั่งขึ้นอีกพร้อมถึงความสนใจขึ้นมาแล้วเบาหลงน้อย

บรรยาย : เพื่อสุขภาพที่ดีของชีวิต สมัครเป็นสมาชิกสโมสรซิงซี่ สปอर्टคลับ โทร. 465-4655-59

๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐

บทที่ 4

หลักการจัดและผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง

วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่ง ซึ่งถ้าเทียบกับสื่อชนิดอื่น วิทยุกระจายเสียงจะเป็นสื่อที่ลงทุนต่ำ เมื่อเทียบกับสื่ออื่นๆ และเข้าถึงประชาชนได้มากกว่าสื่ออื่นด้วยเราสามารถสื่อเรื่องราวต่างๆ ไปถึงผู้ฟังได้ทุกสถานการณ์ ไม่ว่าจะผู้รับจะอยู่ในอิริยาบถใด¹ ก็สามารถฟังข่าวได้ทันทีหากมีเครื่องรับวิทยุอยู่นอกจากนั้นแล้ว สื่อวิทยุกระจายเสียงยังสามารถเร้าความรู้สึก และสร้างจินตนาการให้ผู้ฟังได้สูงมาก เพราะน้ำเสียงที่ผู้ฟังได้รับนั้น จะสามารถใช้จินตนาการได้กว้างขวาง มีอิสระ ดังนั้น ผู้จัดรายการจึงเป็น "ผู้ให้" ทั้งความรู้ ความบันเทิง ข่าวสาร ตลอดจนการบริการต่างๆ แต่การที่จะให้สิ่งใดแก่ผู้ฟังในสิ่งที่ตรงข้ามกับความต้องการของเรานั้น จึงเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก และผู้ผลิตรายการที่ต้องทำรายการเพื่อสนองความต้องการเหล่านั้น

ผู้ผลิตรายการและผู้จัดรายการนั้น หากพิจารณากันอย่างผิวเผินแล้วดูจะเป็นของง่าย แต่ข้อเท็จจริงนั้น ไม่ง่ายอย่างที่คิด ผู้ผลิตรายการต้องคำนึงถึงธรรมชาติของสื่อ เทคนิคต่างๆ ของการจัดรายการที่เหมาะสม รูปแบบต่างๆ ของรายการ ตลอดจนกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย และนโยบายของบางสถานีหรือนโยบายรัฐ

ดังนั้น รายการวิทยุกระจายเสียง จึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เนื่องจากใช้เสียงเป็นหลัก ผู้จัดและผู้ฟังไม่มีโอกาสได้เห็นหน้ากัน รายการวิทยุกระจายเสียงจึงมีความหมายถึงเสียงที่ส่งออกอากาศในเรื่องหนึ่งเรื่องใด จึงมักประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วนคือ เนื้อหา (content) และเสียงเพลง (music) หรือเสียงประกอบ (sound effect) แต่วิทยุกระจายเสียงนั้น เป็นสื่อที่ผู้ส่งสารและผู้รับไม่มีโอกาสได้เห็นตัวกัน แม้ว่าจะเป็น การสื่อสารทางตรง แต่ก็เป็นการสื่อสารทางเดียว จึงเป็นความลำบากที่ผู้ส่งสาร หรือผู้จัดรายการจะต้องอาศัยการคาดเดาความรู้สึกของผู้ฟัง

การที่สถานีจะออกอากาศรายการใด ๆ ก็ตาม ต้องมีการจัดเป็นตารางการกระจายเสียงประจำวัน (Daily Programme Log) หรือที่เรียกกันว่า Lay Out ซึ่งจะกำหนดรายละเอียดในแต่ละวัน ในการจัดตารางกระจายเสียงให้เหมาะสมกับผู้รับฟัง ทั้งกลุ่มเป้าหมาย และผู้ฟังไปในช่วงเวลาที่เหมาะสมด้วย สำหรับขอบเขตของการจัดรายการนั้น อาจแตกต่างกันไปตามความพร้อมของแต่ละสถานี

การจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเริ่มแรกในต่างประเทศนั้น ได้มีหลักการในการจัดที่แน่นอน มักเป็นไปในลักษณะง่ายๆ มีรูปแบบรายการไม่มาก ต่อมา มีการพัฒนารูปแบบรายการมากขึ้น การจัดรายการมีหลักการมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย ส่วนการจัดรายการของไทยนั้น มีลักษณะ

---

1 อิริยาบถ หมายถึง อากาศที่ร่างกายอยู่ในท่าใดท่าหนึ่ง คือ ยืน เดิน นั่ง นอน พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2535 หน้า 949

แบบค่อยเป็นค่อยไป โดยเริ่มจากการเสนอรายการเพลงและคำประกาศ แล้วค่อยพัฒนาขึ้น มีรูปแบบรายการมากขึ้น

สำหรับช่วงเวลาแต่ละรายการนั้น หากสังเกตให้ดี จะพบว่ามักจะถือหลักการแบ่งออกเป็นรายการทุกครั้งชั่วโมง หรือรายการ 1 ชั่วโมง หรือลงท้าย .00 หรือ .30 เสมอ เพื่อความสะดวกในการติดตามฟัง

สำหรับผู้จัดรายการนั้น เมื่อได้รับมอบหมายให้ดำเนินรายการใดแล้ว จะต้องวางแผนการจัดรายการของตน โดยมีข้อควรคำนึงในหลายๆ ด้าน กล่าวคือ

ผู้ฟัง จะต้องรู้ว่า กลุ่มผู้ฟังของรายการคือใคร มีลักษณะกลุ่มอย่างไร ทั้งความรู้ ประสบการณ์ เพศ วัย ความเชื่อ และอื่นๆ

เนื้อหา จะต้องรู้ว่า เนื้อหาที่จะเสนอนั้น ควรมีขอบข่ายอย่างไร ความยากง่ายของเนื้อหาที่จะเสนอรวมทั้งการแบ่งสรรเนื้อหาที่จะนำเสนอในแต่ละครั้งด้วย

เวลาที่ออกอากาศ เวลาที่ออกอากาศอยู่ในช่วงใด ความยาวของเวลาที่รับผิดชอบ เพื่อจะได้ใส่เนื้อหาลงได้ครบถ้วน เหมาะสมกับเวลาที่ได้รับ

รูปแบบของรายการที่เหมาะสม ผู้จัดรายการจะต้องฉลาดที่จะเลือกใช้รูปแบบรายการ เพื่อให้สามารถเสนอรายการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขวนรับฟัง ทั้งนี้ รายการต่างๆ ที่จัดนั้นไม่จำเป็นต้องยึดถือรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเป็นหลักเสมอไป ควรเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมของเนื้อหาเป็นหลัก

เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่นักจัดรายการต้องสำรวจให้รู้ไว้ล่วงหน้า บางครั้งอาจจะวางแผนโดยไม่คำนึงถึง เครื่องมือที่มีอยู่ก็จะไร้ประโยชน์ จากเครื่องมือที่มีอยู่ นักจัดรายการที่ฉลาดย่อมจะสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่าที่สุด

การประสานงานและความร่วมมือ เป็นสิ่งหนึ่งที่นักจัดรายการต้องวางแผนไว้ล่วงหน้า เพราะการประสานงานกับส่วนต่างๆ ทั้งฝ่ายเทคนิคและ หน่วยงานภายนอก จะช่วยให้สามารถจัดรายการได้อย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ

แหล่งข้อมูลและการรวบรวมวัตถุดิบ นักจัดรายการจำเป็นต้องหาแหล่งข้อมูลต่างๆ ไว้ล่วงหน้า และข้อมูลใดสามารถเก็บรวบรวมมาได้ ก็เก็บไว้ใช้ในการผลิตรายการ แม้แต่การผลิตรายการต่างๆ ก็ตาม มักจะมีการผลิตไว้ล่วงหน้า เพื่อให้มีรายการเผยแพร่ได้อย่างต่อเนื่องไม่ขาดหาย การมอบหมายงานและการแบ่งงาน นับว่าเป็นสิ่งสำคัญ เพราะในการผลิตรายการสมัยใหม่นี้ จะไม่ใช่การผลิตรายการแบบตัวใครตัวมัน จำเป็นต้องจัดทำเป็นทีมงาน เพื่อจะได้รายการที่ดี มีความหลากหลาย ดังนั้น การแบ่งงานจึงนับว่าเป็นเรื่องสำคัญอีกด้านหนึ่ง ปกติแล้วหากจะจัดรายการให้ดี ควรจะมีทีมงานในแต่ละรายการประมาณ 5 คน

โดยแบ่งเป็น ผู้วางแผนผลิตรายการ ผู้ที่เก็บข้อมูลรายการ ผู้ที่เขียนบทวิทยุ ผู้จัดหาเสียงประกอบ และฝ่ายเทคนิคของรายการ โดยมีการประสานและร่วมมือกันในการผลิตรายการอย่างใกล้ชิด

วัตถุประสงค์ของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

1. เพื่อให้ความรู้
2. เพื่อให้ความบันเทิง
3. เพื่อให้ความเพลิดเพลิน
4. เพื่อให้ข้อมูล
5. เพื่อให้การศึกษา
6. เพื่อการประชาสัมพันธ์

ลักษณะของรายการวิทยุกระจายเสียงที่ดี

1. ต้องมีวัตถุประสงค์ที่แน่ชัด และสามารถถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารได้ตรงตามวัตถุประสงค์
2. ต้องมีความน่าสนใจที่จะติดตามรับฟังโดยตลอด
3. ต้องมีความต่อเนื่องไม่ขาดหาย
4. ต้องอยู่ในเวลาที่กำหนด โดยปกติแล้ว รายการที่จะจัดจะต้องเผื่อไว้สำหรับการประกาศรายการ 1 ถึง 2 นาที
5. ต้องมีความเหมาะสมกับกาลเทศะ และตรงกับความต้องการของผู้ฟัง
6. ต้องมีส่วนช่วยในการพัฒนาสังคมและผู้ฟัง

ส่วนการผลิตรายการนั้น ผู้ผลิตรายการจำเป็นจะต้องทราบถึงประเภทรายการต่างๆ จึงจะสามารถผลิตรายการออกมาได้ตรงตามความประสงค์ และสนองต่อความต้องการของผู้ฟังได้

ประเภทของรายการวิทยุกระจายเสียง แบ่งออกได้ 4 ประเภท

1. รายการวิทยุกระจายเสียงประเภทข่าวสาร
2. รายการวิทยุกระจายเสียงประเภทความรู้
3. รายการวิทยุกระจายเสียงประเภทความบันเทิง
4. รายการวิทยุกระจายเสียงประเภทบริการสาธารณะ

ขั้นตอนหรือกระบวนการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง

ในการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงนั้นมีขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. ขั้นตอนการเตรียมการ แบ่งออกเป็น

- 1.1 **ขั้นวางแผนการผลิต** คือ การกำหนดหัวข้อที่จะจัดรายการในเรื่องอะไรบ้าง มีเนื้อหาอย่างไร จะเสนอรายการในรูปแบบไหน ผู้ฟังคือใคร ออกอากาศเวลาไหน
- 1.2 **การเขียนบท** เป็นการนำเอาความคิด ในขั้นวางแผนมาขยาย และเขียนรายละเอียด โดยอาศัยจินตนาการของผู้เขียนบท ประกอบกับการค้นคว้าหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่างๆ มาเขียนในรูปของบทวิทยุกระจายเสียง
- 1.3 **การเตรียมตัวทั้งในด้านวัสดุอุปกรณ์ทางเทคนิคต่างๆ** เช่น การหาวัสดุคียบ เรื่องต่างๆ ตัวบุคคล สถานที่ เสียงประกอบการเขียนบทวิทยุ เครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น เทปบันทึกเสียง แผ่นเสียง อุปกรณ์การตัดต่อ เป็นต้น

2. **การซักซ้อมก่อนออกอากาศ** ขั้นนี้เป็นการนำสิ่งต่างๆ รวมกัน และจัดลำดับตามบทที่เขียนแล้วทำการซักซ้อมการจัดรายการไปทั้งหมด พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่บกพร่องให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

3. **ขั้นออกอากาศ** เป็นขั้นตอนที่ทุกสิ่งทุกอย่างผ่านการแก้ไขเสร็จเรียบร้อยแล้ว รายการต่างๆ อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์พร้อมจะนำออกอากาศได้

4. **ขั้นประเมินผล** ทุกสิ่งทุกอย่างได้ออกอากาศแล้ว กระบวนการผลิตยังไม่เสร็จสิ้นลง แต่เราต้องประเมินผลดูว่า รายการต่างๆ ที่ทำไปนั้น ประสบความสำเร็จเพียงใด ดูได้จากการได้รับความสนใจจากกลุ่มผู้ฟัง หากรายการได้รับการตอบสนองจากผู้ฟัง ในลักษณะการถูกใจผู้ฟัง นั่นคือความสำเร็จ

การเขียนบทและการใช้ภาษาทางวิทยุกระจายเสียง

ภาษาวิทยุ

ทุกรายการที่ออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียง ควรเขียนด้วยภาษาเดียว คือ ภาษาวิทยุ ไม่ว่าจะเป็นภาษาไทย จีน ฝรั่งเศส แรก ภาษากระจายเสียงย่อมเหมือนกันทั้งสิ้น คือ เป็นภาษาเขียนผสมกับภาษาพูด ออกมาเป็นภาษาวิทยุ

ภาษาวิทยุเป็นภาษาที่ผู้ประกาศใช้อ่าน หรือพูดทางวิทยุ เพื่อให้ผู้ฟังทุกคน ทุกชั้น ทุกระดับ เข้าหูและเข้าใจได้ทันที โดยไม่ต้องหยุดคิด เพราะเมื่อผ่านหูไปแล้ว ก็ไม่มีโอกาสจะกลับมาฟังได้อีกเหมือนการอ่านหนังสือ

ภาษาวิทยุ คือ ภาษาสามัญ ที่ง่าย ชัดเจน ไม่ยกย่อน ไม่วอกวน ไม่มีคำยาก ไม่มีตัวเลข มากๆ ขวนให้สับสน ไม่มีคำแสดง ต้องเป็นภาษาเรียบง่าย สุภาพ ประโยคสั้น กระชับรัดกุมได้ความสมบูรณ์ ไม่ยาวเยิ่นเย้อ เต็มไปด้วยซึ่ง และ แต่ ต่อ เมื่อ ฯลฯ หรือสันธานทั้งหลายที่ทำให้ประโยคยืดยาว วอกวน ไม่รู้จบ ฟังแล้วไม่เข้าใจ และน่าเบื่อหน่าย

ความรับผิดชอบของผู้เขียนบทวิทยุ

โดยที่วิทยุเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ความรู้ ความคิด ที่ให้ผลได้ดี และกว้างขวางในบรรดา ผู้ฟังทุกระดับ ที่อยู่ทุกหนแห่ง เพราะฉะนั้นผู้ทำรายการทุกประเภทจะต้องจำใส่ใจไว้ว่า "เรามีอิทธิพลเหนือ ผู้ฟังไม่มากก็น้อย และครอบคลุมไปทั่วบริเวณที่รายการของเราออกชอนไปถึง" อิทธิพลนี้อาจเป็นไปได้ทั้งทาง ที่ดี และในทางที่ตรงข้าม ดังนั้นผู้เขียนบทวิทยุจึงต้องรำลึกไว้ว่า เรามีหน้าที่รับผิดชอบอย่างใหญ่หลวงต่อสังคม และเป็นผู้กระตุ้นพลเมืองของชาติให้สนใจกิจการบ้านเมือง ช่วยให้เขามีหูตากว้างขวางและมีชีวิตที่สมบูรณ์ขึ้น ทุกตัวอักษรและคำพูดคือบทบาทที่เรามีต่อสังคม

ผู้เขียนบทวิทยุมีหน้าที่ต่อผู้ฟัง

1. บอกกล่าว
2. ให้การศึกษาหาความรู้
3. ให้ความเพลิดเพลิน
4. ให้สาระประโยชน์ เพื่อยกระดับการศึกษาและความเป็นอยู่ ผู้เขียนบทวิทยุจะต้องนึกถึงความสนใจของผู้ฟังเป็นส่วนสำคัญ และสร้างสรรค์รายการ ให้รับกับความสนใจนั้นๆ คนเราโดยทั่วไปก็มักจะสนใจ กับสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวและรอบตัว เช่น เรื่องของครอบครัว การกินดี อยู่ดี การประกอบกิจการอาชีพ การศึกษา ของลูกหลาน อาชีพหลักและอาชีพรองของท้องถิ่น จึงเป็นหน้าที่ของผู้เขียนบทวิทยุกระจายเสียงจะต้องสนใจ ศึกษา ค้นคว้า และใช้สติปัญญาให้เต็มที่ เพื่อให้รายการของเราเป็นที่สนใจ..... สนุก ..... ตัดใจ ..... และ ติดตามจากผู้ฟัง

การจะเขียนบทวิทยุกระจายเสียงได้ดี ผู้เขียนบทวิทยุจะต้องเอาตัวของตนเองเข้าไปอยู่ใน สถานการณ์นั้นๆ ด้วย เหมือนกับว่า เป็นญาติ หรือมิตรสนิทของผู้ฟังด้วยคนหนึ่ง

ผู้เขียนบทวิทยุกระจายเสียงจะต้องไม่ดูถูกผู้ฟังด้วยประการใดทั้งสิ้น อย่าหลงผิดคิดว่าการพูด วิทยุกระจายเสียงเป็นการ "อยู่เหนือ" ผู้ฟังวิทยุ

การพูดวิทยุกระจายเสียงเป็นเพียงบริการประชาชนเท่านั้น แต่ไม่ได้เป็นนาย หรืออยู่เหนือ ประชาชนเลยแม้แต่น้อย เพราะฉะนั้น ผู้เขียนบทวิทยุไม่ควรหลงผิดคิดว่าตนเอง "วิเศษ" กว่าผู้อื่น

หลักสำคัญในการเขียนบทวิทยุ

1. ต้องรู้จริง

- 1.1 รู้เรื่องที่จะเขียน รู้ต้นตอที่มาบางและรายละเอียดของเรื่อง พุดง่าย ๆ คือ ต้องศึกษาเรื่องนั้น ๆ เสียก่อนโดยละเอียด เพื่อเป็นภูมิหลังของเราเอง ข้อนี้สำคัญมาก เพราะการที่จะพูดให้คนอื่นเข้าใจได้นั้น ตัวเราเองจะต้องเข้าใจให้แจ่มชัดเสียก่อน นักเขียนต้องเป็นนักอ่านและนักค้นคว้าไปในตัวด้วย
- 1.2 รู้เหตุผลที่จะเขียนเรื่องนั้น ว่า ทำไม เพราะเหตุใด จึงเลือกเขียนเรื่องนี้
- 1.3 รู้ว่าจะพูดให้ใครฟัง คือ เจตนาจะให้ผู้ฟังในระดับไหนฟังเป็นส่วนใหญ่
- 1.4 รู้กำหนดสั้น – ยาว ของเรื่อง หมายถึง เก็บความสำคัญเข้าเรื่องให้ได้หมด ถ้าเป็น เรื่องหนัก ก็ไม่ควรยาวเกินไป ถ้าเป็นเรื่องเบา มีเกร็ดสนุก ๆ แทรกบ้าง จะช่วยให้ผู้ฟังเพลิดเพลิน หายเบื่อก็อาจยืดความยาวออกได้บ้าง
- 1.5 รู้วิธีการเขียน ว่าเขียนลักษณะไหน จับต้นชนปลายอย่างไร จึงจะน่าฟัง

2. มีเนื้อหาสาระ

- 2.1 ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่จะเขียนให้ได้มากที่สุดเก็บเข้าแฟ้มไว้ก่อน
- 2.2 ลำดับเรื่องก่อน หลัง ตามความสำคัญของเหตุการณ์ หรือกาลเวลาแล้วแต่จะพิจารณาให้เหมาะสม ดูให้สมดุลกัน
- 2.3 เขียนให้กระชับชัด ไม่คลุมเครือ โดยเฉพาะในตอนเริ่มต้นและตอนท้ายบท คือ แนะนำเรื่องในลักษณะเชิญชวนให้ผู้ติดตามฟัง และจบในลักษณะที่ผู้ฟังเสียใจว่าจบแล้ว

3. มีหลักการใช้ภาษาเขียนบทวิทยุ

ดังได้กล่าวแล้วว่า ภาษาวิทยุคือ ภาษาเขียนที่นำมาทำให้ง่ายและผสมกับภาษาพูด เพราะฉะนั้นก็เท่ากับนำภาษาหนังสือที่อาจยาว และอ่านยากมาทอนให้สั้น แต่ได้ความคงเดิมและฟังง่ายนั่นเอง

ผู้เขียนบทวิทยุต้องระลึกไว้เสมอว่า “กำลังเขียนเพื่อนำไปอ่าน .....” และ “เสียงนั้นจะผ่านหูฟังเพียงครั้งเดียว ผู้ฟังไม่มีโอกาสได้ทบทวนเหมือนอ่านหนังสือ เข้าใจหรือไม่ก็ครั้งเดียวแล้วผ่านไปเลย .....”

ถ้าพูดไปแล้ว ผู้ฟังไม่เข้าใจก็เท่ากับเสียเวลา เสียแรง เสียความพยายามและยังเสียประโยชน์ และเสียชื่อเสียงของสถานีอีกด้วย

ดังนั้น ในการใช้ภาษาเขียนบทวิทยุควรยึดหลัก 4 ประการ คือ

- 3.1 ความถูกต้อง ทั้งในเรื่องเนื้อหาสาระ และการใช้ภาษา

- 3.2 ความชัดเจน ให้ฟังดูง่ายและเป็นธรรมชาติ ไม่ใช้ศัพท์ยาก หรือศัพท์บัญญัติที่ยังไม่แพร่หลาย
- 3.3 ความกระชับโดยใช้คำ ประโยค ข้อความที่รัดกุม สละสลวย ฟังแล้วไม่ยืดเยื้อ เยิ่นเย้อ
- 3.4 มีสีสันด้วยการใช้คุณศัพท์ คำขยายนาม กริยาวิเศษณ์ และใช้คำกริยาที่บอกถึงน้ำหนัก ความน่าเชื่อถือของข่าว เช่น เล่า กล่าว แถลง ยืนยัน ชี้แจง เปิดเผยให้สัมภาษณ์ ฯลฯ

4. แนวทางการเขียน

1. เขียนเพื่อประสาทหู
2. จับใจและเร้าใจจินตนาการของผู้ฟัง
3. มีความคิดหนักแน่น
4. แสดงท่าทีเพียงอย่างเดียว
4. สร้างอารมณ์สำหรับรายการที่ผลิต
6. ให้ผู้ฟังสามารถจดจำลักษณะเฉพาะของผู้ดำเนินรายการได้
7. กระตุ้นความสนใจของผู้ฟัง นับตั้งแต่เปิดรายการ
8. ให้ผู้ฟังจดจำชื่อรายการได้แม่นยำ
9. อย่าเขียนเกินเวลา (เฉลี่ย 3 คำ ต่อวินาที)
10. สร้างจุดจับใจรายการ โดยยึดความต้องการพื้นฐาน คือ ที่อยู่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ความรัก แม้ว่ามนุษย์มีความต้องการไม่มีขอบเขตก็ตาม
11. ถ้าเป็นข่าว ทำเสียงอ่านออกข่าวที่เขียนให้ฟังดูสำคัญ
12. รักษาความรู้สึกเป็นเพื่อนผู้ฟัง ตั้งแต่ต้นจนจบรายการ
13. เขียนสิ่งที่มีอารมณ์ขันให้เป็นอารมณ์ขัน ไม่ใช่ตลก
14. บอกให้ผู้ฟังรายการทราบถึงบางสิ่งบางอย่างที่จะให้ผู้ฟังทำ
15. ข้อมูลสำคัญอาจต้องบอกซ้ำๆ เพื่อให้จดจำได้

5. ตรวจสอบบท

เมื่อเขียนบทเสร็จแล้ว จึงจำเป็นต้องตรวจทาน เพื่อให้แน่ใจอีกครั้งว่าถูกต้อง และเหมาะสมแล้วหรือไม่ ดังนี้

- 5.1 ควรอ่านบทวิทยุต่างๆ แล้วสังเกตว่าการอ่านออกเสียงทำได้ง่ายหรือไม่
- 5.2 มีประโยคยวดยนต์ต้องกลั่นลมหายใจ หรือลมหายใจไม่ทันหรือไม่

5.3 ฟังดูเป็นธรรมชาติหรือไม่ หรือขัดหู เพราะเหตุใด

5.4 พอดีกับเวลาที่กำหนดไว้หรือไม่ สั้นไปนิดหน่อยดีกว่ายาวไป

5.5 ถ้ายาวไปควรวงเล็บข้อความที่อาจยกเว้น หรืออาจตัดออกได้โดยไม่เสียความ ไว้เป็นตอนๆ เพื่อจะได้ไม่งงในนาที่สุดท้าย

6. ชนิดของบทวิทยุ อาจแบ่งออกได้เป็นหลายอย่างด้วยกัน คือ

6.1 บทเชื่อมโยง หมายถึง บทหน้า บทคั่นกลาง และบทส่งท้าย มีหน้าที่เชื่อมโยงความหลายๆ ตอนให้ต่อเนื่องกัน ใช้มากในรายการนิตยสารทางอากาศ (รายการประเภทแมกกาซีน)⁽¹⁾

ก. บทหน้า พูตรวบรวมให้เข้าจุดหรือเนื้อเรื่องที่จะดำเนินต่อไป โดยไม่โยกโย้ หรือยืดยาวแบบชักแม่น้ำทั้งห้า

ข. ถ้าเชื่อมโยงเทป ประโยคท้ายควรจะเป็นทำนองและว่า “.... ต่อไป จะเป็นถ้อยแถลงของท่านนายกรัฐมนตรี.....” แล้วจึงตามด้วยเทป

ค. ระวังอย่าให้บทหน้าไปซ้ำกับบทความ หรือเนื้อเรื่องที่จะตามมา

ง. ถ้าบทความที่บันทึกเสียงไว้ หรือที่กำลังจะอ่านต่อไปไม่มีน้ำหนักพอ หรือมีสาระน้อยก็ต้องช่วยเรียกแรงความสนใจด้วยการนำให้เข้มแข็งน่าฟังขึ้น

6.2 บทเนื้อเรื่อง หมายถึง ใจความ อาจเป็นเทปที่บันทึกไว้โดยบุคคลต่างๆ ที่จะนำมาประกอบกันขึ้นเป็นรายการ หรือบทบรรยายโดยเสียงต่างๆ เป็นตอนๆ ไป หรือเรื่องเดียวกันตั้งแต่ต้นจนจบ

ก. เขียนให้เข้าใจได้ง่ายที่สุด อย่าใช้ถ้อยคำ ลำนวนที่แปลกประหลาดคิดขึ้นใหม่ที่ผู้ฟังไม่รู้จัก หรือคำยากที่ต้องแปล เพราะผู้ฟังไม่มีโอกาสขอให้อ่านซ้ำอีกครั้ง

ข. เขียนตรงไปตรงมา ถ้าเป็นไปได้ให้ประโยคบอกเล่า ดีกว่าประโยคปฏิเสธ บางประโยคที่ยาวเยิ่นเย้อ เมื่อเขียนกลับเสียใหม่ อาจได้ความกะทัดรัดน่าฟังขึ้น

ค. เขียนให้ชัดเจน แจ่มแจ้ง ไม่ขยายความโดยไม่จำเป็น

ง. ใช้สรรพนามที่ถูกต้อง สรรพนามทางวิทยุใช้ยาก เพราะถ้าผู้ฟังเปิดวิทยุขึ้นกลางคัน แล้วได้ยินแต่ ท่าน หรือ เขา หรือ เธอ จะไม่เข้าใจเลยว่าเป็นใคร ทางที่ดีอ่านชื่อ หรือตำแหน่งซ้ำบ่อยๆ จะดีกว่า ยิ่งเป็นเรื่องยาวๆ ยิ่งจำเป็นที่จะต้องซ้ำชื่อคนในข่าวให้บ่อยที่สุด แทนที่จะใช้สรรพนาม

---

(1) รายการนิตยสารทางอากาศ หมายถึง รายการที่ประกอบด้วยเรื่องย่อยต่าง ๆ มารวมอยู่ในรายการเดียวกัน คู่มือเจ้าหน้าที่รายการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ สมาคมนักวิทยุและโทรทัศน์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2541 หน้า 57

- จ. ชื่อคนหรือชื่อสถานที่ ถ้าไม่สำคัญจริงๆ แล้ว ไม่จำเป็นต้องหยิบยกขึ้นมากล่าว นอกจากว่าชื่อนั้น จะกลายเป็นจุดสำคัญของข่าวขึ้นมา
- ฉ. ตัวเลข ควรหลีกเลี่ยงการใช้ตัวเลขยุ่งๆ หรือสถิติต่างๆ ในการเขียนบทวิทยุ ใช้ประมาณเอาให้ใกล้เคียงที่สุด เมื่อกล่าวถึงระยะทางก็เช่นกัน อาจเปรียบให้ผู้ฟังเกิดภาพพจน์ด้วยก็ได้ว่า ประมาณแล้ว เท่ากับ จากไหนไปถึงไหน
- ช. สรุปความสำคัญอีกครั้งหนึ่งตอนท้ายของบท
- ซ. ใส่ดนตรี หรือเพลงตอนท้ายรายการ จะช่วยให้ผู้ฟังผ่อนคลายอารมณ์ และมีเวลาทบทวนเรื่องที่เพิ่งจะได้ฟังจบลงให้เข้าใจได้ดีขึ้น
- ณ. เรียงประโยคให้เข้าใจง่ายและลำดับความสำคัญ ก่อน หลัง

6.3 บทวิทยุที่ผู้อื่นเขียน

1. ต้องนำมาพิจารณาดูอีกครั้งหนึ่งว่า ยังทันสมัยและน่าสนใจอยู่หรือเปล่า
2. เป็นเรื่องที่มีสาระสำคัญพอควรหรือเปล่า
3. บางคำ หรือบางข้อความ ควรต้องเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสม เพื่ออ่านทางวิทยุ ในกรณีที่ผู้เขียนอาจเป็นนักวิชาการ เขียนยุ่งยากเกินไป ควรปรึกษาหารือกันใหม่ และแก้ไขให้เรื่องที่ฟังยาก เป็นเรื่องที่ทุกคนฟังได้ แม้ว่าจะไม่มีพื้นฐานในวิชาการนั้นอยู่เลย

6.4 บทข่าววิทยุ

1. ต้องไม่บิดเบือนความจริง หรือทำให้ข่าวนั้นตื่นเต้นโลดโผนจนเกินไป
2. ตัดรายละเอียดหมุมหมิมของข่าวทิ้ง เน้นเป็นเรื่องของหนังสือพิมพ์มากกว่าวิทยุ
3. เนื้อหาของข่าวต้องกระชับ ครอบคลุม ทุกครั้งที่เขียนข่าว พยายามตอบคำถาม ใคร อะไร ทำไม เมื่อไร อย่างไร ที่ไหน
4. ต้องมีมารยาทและมีรสนิยมดี ไม่กระจายข่าวที่จะเป็นการรบกวนผู้ฟัง หรือก่อให้เกิดการแตกแยก
5. ต้องรู้กฎหมายของบ้านเมือง เพื่อจะได้ไม่เขียนข่าวที่เป็นการหมิ่นประมาท
6. หัวข้อข่าว ต้องรัดกุม ชวนเรียกร้องให้ติดตามฟังรายละเอียดของข่าวต่อไป
7. เนื้อข่าวแต่ละชิ้น ควรมีหัวข้อข่าวสั้นๆ กำกับอีกครั้งหนึ่ง

7. ลักษณะการวางรูปพิมพ์ บทวิทยุกระจายเสียง

1. ควรพิมพ์บทสคริปต์เสมอ เพื่อจะได้อ่านง่าย
  2. ควรพิมพ์เว้นบรรทัด (double space)
  3. ใช้กระดาษพิมพ์ขนาดมาตรฐาน
  4. เว้นขอบข้างขวาไว้ประมาณ $\frac{3}{4}$ นิ้ว หรือ 7 ตัวอักษร พิมพ์ชื่อแสดง หรือดนตรีเสียงประกอบจากจุดนี้
  5. บทสนทนาของตัวแสดง พิมพ์เว้นเข้ามาอีก 15 ช่วงตัวอักษร เพื่อให้มีที่เขียนอธิบายเพิ่มเติม หรือทำเครื่องหมายเพิ่มเติม
  6. อาจใส่ตัวเลขกำกับทุกบรรทัด หรือทุก cue ที่จำเป็นก็ได้ การใส่ตัวเลขทำให้ง่ายในการทักท้วงแก้ไข
  7. ไม่มีกฎเกณฑ์สำหรับการเว้นช่องด้านซ้ายมือ แต่ไม่ควรพิมพ์แบ่งคำยาวๆ ระหว่างบรรทัด เพราะอาจทำให้อ่านผิดความหมาย
  8. ถ้าจะต้องต่อหน้าใหม่ ไม่ควรแบ่งประโยคไปขึ้นหน้าใหม่ และควรเขียนคำว่า "มีต่อ" ไว้ท้ายกระดาษด้วย
  9. ดนตรี หรือเสียงประกอบ ต้องเขียนเส้นใต้ให้ชัดเจน บอกชื่อ แผ่น หน้า ร่อง และเวลา ลักษณะที่จะเปิด ถ้าเป็นเทปบอกชื่อเทปหมายเลข ตรงจุดที่ต้องการ หรือลำดับตามเครื่องหมายที่ทำไว้
- ลักษณะของบทวิทยุกระจายเสียง มี 4 ส่วน คือ

1. ส่วนหัวของรายการ มีชื่อรายการ ..... ชื่อเรื่อง .....
ชื่อสถานี ..... วัน เวลา ที่ออกอากาศ .....
ความยาวของรายการ .....
2. ส่วนที่บอกหน้าที่ผู้ร่วมงาน วัตถุประสงค์ในการประกอบการแสดง
ชื่อผู้ร่วมงาน ..... ผู้ให้เสียงประกอบ .....
เพลงที่ต้องใช้ ..... ผู้ควบคุมรายการ .....
ผู้ดำเนินรายการ .....
3. ส่วนของเนื้อหา จะบอกผู้เกี่ยวข้องและสิ่งที่กำหนดให้ทำ
4. ส่วนปิดท้าย เป็นส่วนที่แสดงสัญลักษณ์ว่า รายการจบ ประกาศขอบคุณผู้สนับสนุนรายการ

บทวิทยุที่ใช้จัดรายการที่ดี ประกอบด้วย

1. คิดเสียก่อนว่า กำลังเขียนบทวิทยุ เพื่อให้ใครฟัง (เด็ก ผู้ใหญ่ ชาย หญิง)
2. จงเขียนบทรายการให้เหมือนท่านพูด แล้วพูดตามบทที่เขียน และเขียนให้เข้าใจง่าย ประโยคสั้น ๆ กระชับรัด ใจความเดียว
3. เขียนบทวิทยุให้เหมือนเขียนจดหมาย ถึงใครคนหนึ่งเพียงคนเดียว (สมมุติว่าเป็นใคร)
4. ควรใช้สรรพนาม ถึงผู้ฟังให้มีความรู้สึกใกล้ชิด และมีลักษณะเหมือนเข้าร่วมในรายการด้วย
5. ทักคนคิดที่ดีต่อผู้ฟัง เคารพผู้ฟัง ให้เกียรติผู้ฟัง
6. อย่าอัดเยียดสาระให้มากเกินไปในเวลาอันจำกัด
7. เน้นจุดสำคัญและซ้ำประโยค หรือคำที่สำคัญบ่อยๆ สมเหตุผล ตรงเป้าหมาย
8. ไม่ควรใช้สำนวน อุทาหรณ์ โคลงกลอนมากเกินไป
9. ทุกประโยคทุกคำพูดที่เขียน จะต้องมีความหมายชัดเจน อย่าปล่อยให้ผู้ฟังคิดเป็นปริศนา
10. ไม่ใช่ตัวเลขที่ยุ่งยากในการจำ ในการฟัง มาตราขัง ดวง วัด ควรบอกให้ชัดเจน
11. อย่าใช้ศัพท์ทางวิชาการ หรือศัพท์สูงๆ มากเกินไป ถ้าจำเป็นควรอธิบายให้ชัดเจน
12. การผูกตัวอย่าง หรือเปรียบเทียบ จะต้องเข้าเรื่องราวที่กำลังเขียน
13. การตั้งเป้าหมายของรายการ จะต้องชัดเจน และก่อนจบรายการ จะต้องสรุปอีกครั้งหนึ่ง
14. สำคัญที่สุด ผู้เขียนวิทยุจะต้องมีเวลาเพียงพอ และข้อมูลพร้อมที่จะเขียน

ลักษณะของนักจัดรายการที่ดี

1. มีความรับผิดชอบในการจัดรายการอย่างต่อเนื่อง และต้องมีความรับผิดชอบต่อรายการและผู้ฟัง
2. เป็นผู้ที่มีปฏิภาณไหวพริบดี รู้จักเลือกเรื่องที่จะมาเสนอรวมทั้งการปรุงแต่งให้เหมาะสม และน่าสนใจ
3. เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์
4. เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถทำงานเป็นทีมและติดต่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลทั่วไป
5. ต้องรู้จักการควบคุมอารมณ์ให้คงที่ เพราะต้องเผชิญทั้งอิฐฐารมณ และอนิฐฐารมณ ผู้จัดรายการที่ดีจะต้องไม่หลงต่อคำชม และไม่ต้องหวั่นไหว หรือได้ตอบกับคำติของผู้ฟัง
6. ต้องมีความเสียสละและทุ่มเทเวลาเพื่อการจัดรายการ และพัฒนารายการที่ตนรับผิดชอบอยู่ตลอดเวลา
7. ต้องมีความตื่นตัว และกระตือรือร้นอยู่เสมอ
8. ต้องเป็นนักฟังที่ดี

บทที่ 5

เทคนิคการจัดรายการวิทยุ

วิทยุเป็นสื่อที่มีความนิยมรองลงมาจากโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ แต่นับวันวิทยุทวีความสำคัญมากขึ้น ทั้งนี้เพราะวิทยุเป็นสื่อที่เข้าถึงคนทุกหมู่เหล่า ไม่ว่าจะเป็นเพศ วัย หรืออาชีพที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในยุคสารสนเทศ (INFORMATION AGE) ที่คนต้องการ “ ข้อมูล ” “ ข่าวสาร ” อยู่ตลอดเวลา สถานีวิทยุต่างๆ ได้พยายามปรับปรุงประสิทธิภาพในการดำเนินงานเพื่อช่วงชิง “ กลุ่มผู้ฟัง ” มีปัจจัยหลายๆ อย่างที่ช่วยทำให้รายการนั้นๆ ประสบความสำเร็จซึ่งได้แก่

1. ข้อมูลพื้นฐาน นับว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่งที่จะช่วงชิงได้กลุ่มผู้ฟังมา เพราะข้อมูลพื้นฐานทำให้เกิดความรู้สึกรู้ว่าผู้ผลิตรายการมีการศึกษาข้อมูล มีการเตรียมตัวล่วงหน้า ก่อนที่จะมาทำรายการ โดยเฉพาะรายการแบบ TALK SHOW¹ หรือรายการที่ให้เนื้อหาที่เป็นสาระทางวิชาการ

2. การจัดรายการ “ สด ” ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้การจัดรายการวิทยุมีความสนุกสนานทันเหตุการณ์ ทำให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมและมีความรู้สึกร่วมกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่จริงๆ ในยุคสมัยของข่าวสาร ข้อมูลรายการที่มีความสด ความเร็วกว่าย่อมได้เปรียบ

3. รูปแบบของรายการ จะทำให้ผู้ฟังเลือกฟังรายการได้ตามความชอบ ตามรสนิยมของตัวเอง และถ้ารายการใด สามารถที่จะทำรูปแบบรายการให้ตรงใจคนส่วนมากได้ ก็จะเป็นรายการที่ได้รับความนิยมในคนหมู่มากเช่นกัน

4. การเลือกทำรายการให้ตรงกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากกลุ่มประชากรที่เปิดรับรายการวิทยุ นั้นสามารถแบ่งความนิยมในการรับฟังหรือรสนิยมได้ตามเพศ วัย การศึกษา อาชีพ ดังนั้น ถ้ารายการวิทยุมีจุดยืนที่แน่ชัด ก็เป็นประโยชน์ และง่ายต่อการประชาสัมพันธ์ หรือดูผลรายการให้ประสบความสำเร็จได้สูงสุด จากปัจจัยที่ได้กล่าวถึงจะพบว่า ถ้ามีการนำเอาปัจจัยทั้งหลายมารวมกันก็จะเอื้อประโยชน์ ในการทำรายการเป็นอย่างมาก

การใช้ไมโครโฟน

ไมโครโฟนเป็นเครื่องมือสำคัญ ที่จะส่งเสียงของท่านออกอากาศไปตามคลื่นวิทยุได้ท่านจะต้องคำนึงถึง และทำความรู้จักกับเครื่องมือชิ้นนี้ตามสมควร ไมโครโฟนมีหลายแบบหลายชนิด สำหรับใช้เพื่อประโยชน์ต่างๆ เช่น ชนิดที่มีความไวเป็นพิเศษ Nondirectional Mic เก็บเสียงได้ไม่จำกัดทิศทาง

---

1 TALK SHOW คือ รายการที่เชิญบุคคลเด่นๆ ในด้านต่างๆมาคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น มักจะให้มีเนื้อหาเบาๆ สนุกสนาน หรือน่าสนใจ มักมีรายการบันเทิงสลับไปด้วย ศัพท์านุกรมสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2520 หน้า ๖. 62

เหมาะสำหรับใช้กับการบรรเลงดนตรี ส่วนพวก Bidirectional Mic จะเก็บเสียงได้ไวกจากด้านหน้าและด้านหลัง เหมาะสำหรับใช้ในการสนทนา หรือการสัมภาษณ์ที่มีคนสองคนพูดอยู่ตรงข้ามกัน ไมโครโฟนแบบนี้จะไม่เก็บเสียงทางด้านข้าง ดังนั้น ผู้พูดจะต้องอยู่ด้านหน้าหรือด้านหลังเท่านั้น ส่วนไมโครโฟนสำหรับประกาศ หรือใช้กับผู้พูดเพียงคนเดียว ส่วนมากใช้ไมโครโฟนประเภท Unidirectional ซึ่งเก็บเสียงได้ไวกมากจากทิศทางเดียว ผู้พูดหรืออ่านข่าวและบทความทางวิทยุกระจายเสียงจะต้องให้ความสนใจ และต้องทราบที่ท่านกำลังใช้ไมโครโฟนชนิดใดอยู่ เพื่อทราบทิศทาง และตำแหน่งที่ท่านควรจะนั่ง หรือยืนให้ถูกต้องกับคุณสมบัติของไมโครโฟนชนิดนั้น ๆ

เมื่อท่านอยู่เบื้องหน้าไมโครโฟนแล้ว ท่านต้องอยู่ในลักษณะที่พร้อม โดยประการต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. อยู่ในท่าสบายๆ ไม่แข็งเกร็งเคร่งเครียด ควบคุมลมหายใจให้ปกติ และผ่อนคลาย
2. อวัยวะทุกส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเปล่งเสียง หรือออกเสียงต้องอยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้ได้ทันที ตั้งแต่ปอด ลำคอ ขากรรไกร ลิ้น เพดาน เหงือก ฟัน ริมฝีปาก รวมทั้งจมูก ซึ่งเป็นอวัยวะที่สำคัญมากอีกอย่างหนึ่งของการออกเสียงของคนเรา
3. ทดสอบความพร้อมของไมโครโฟนว่า อยู่ในสภาพที่พร้อมจะทำงานหรือไม่ การทดสอบดังกล่าว มิใช่ด้วยการใช้มือ หรือนิ้วเคาะลงบนไมโครโฟน เพราะการกระทำเช่นนั้นอาจจะไปทำความกระทบกระเทือน จนถึงอาจทำลายเครื่อง ซึ่งมีโยงใยละเอียดอ่อนที่ประกอบเป็นไมโครโฟนนั้นได้ การทดสอบที่ดีที่สุดคือการใช้เสียง จะเป็นการทดลองอ่าน หรือพูด หรือนับ หรือคิดนิ้วให้เกิดเสียงอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้
4. ตั้งระดับเสียง โดยพูดหรืออ่านบทที่กำลังจะอ่าน หรือพูดออกเสียงนั่นเอง สักสองสามประโยค ด้วยระดับเสียงที่ท่านจะใช้พูดจริง เพื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิคจะได้ตั้งเกณฑ์เสียงของท่านที่เครื่องบังคับเสียงได้ถูกต้อง หรือใกล้เคียงมากที่สุด ส่วนการเปล่งเสียงพูด หรืออ่านของท่านว่าควรจะดัง หรือค่อยเพียงใดนั้นก็ควรกะให้อยู่ในระดับพอดีๆ เป็นธรรมชาติ คือไม่ดังจนเกินไป กลายเป็นเสียงตะโกน หรือว่าค่อย หรือเบาจนเกินไปเหมือนกระซิบกระซาบ มีคำแนะนำว่า ให้พูดหรือออกเสียงดัง ขนาดที่สมมุติว่าท่านกำลังพูดอยู่กับเพื่อนที่อยู่ห่างท่านประมาณ 4 ฟุต ให้ได้ยินถนัดก็ใช้ได้
5. เพื่อให้หน้าเสียงของท่านฟังเป็นกันเองกับผู้ฟัง มีคำแนะนำว่า เวลาอยู่หน้าไมโครโฟน ให้ท่านนึกเสมือนว่าไมโครโฟนนั้นก็คือ เพื่อนของท่านเอง มิใช่เครื่องมือที่ไม่มีชีวิตจิตใจ ในตำราภาษาอังกฤษแนะนำว่า การทำหน้าที่ประกาศทางวิทยุให้นึกถึงประโยค TALK TO A FRIEND

TALK ..... คือ การพูด พูดให้เป็นธรรมชาติเหมือนเราพูดคุยตามธรรมดาให้มากที่สุด ไม่ควรตัดเสียงโดยเจตนา คือให้นึกถึงการพูดเล่า

TO ..... หมายถึง ผู้พูดกับผู้ฟังโดยตรง อย่างนี้เรียกว่ากำลังพูดผ่านเครื่องมือใดๆ

A ..... หมายถึง หนึ่ง คือ ให้นึกว่ากำลังพูดอยู่กับคนคนเดียว อย่างนี้เรียกว่ากำลังพูดให้คนจำนวน มากฟังอยู่ เพราะเสียง และวิธีการพูดกับคนคนเดียว นั้น จะนุ่มนวลและน่าฟัง ผิดกับเสียงที่ผู้พูดคิดว่า ตนกำลังพูดอยู่กับคนจำนวนมาก

FRIEND ..... ก็หมายถึง เพื่อน ให้นึกว่าผู้ที่กำลังฟังวิทยุ นั้น คือ เพื่อนของท่านเอง แล้วเสียงของ ท่านจะฟังเป็นกันเอง ทำให้ผู้ฟังเกิดความใกล้ชิดสนิทสนม และหากท่านปรับอารมณ์ให้ร่าเริง พูดด้วยใบหน้า ยิ้มแย้มแจ่มใส อย่างมีชีวิตจิตใจ น้ำเสียงที่ท่านพูดออกปานั้น จะชวนให้ผู้ฟังได้เห็นรอยยิ้ม เห็นความร่าเริง แจ่มใสอยู่ในน้ำเสียงของท่าน ดังนั้นรายการ และเสียงของท่านก็จะออกอากาศไปหาผู้ฟังให้รื่นรมย์ และติดตามฟังต่อไปอย่างเพลิดเพลิน

6. ต้องระวังมิให้มีเสียงที่จะก่อความรำคาญให้ผู้ฟัง คือเสียงสอดแทรกต่างๆ เช่น เสียงกระดาก ครอบแกรบ เสียงเก้าอี้ ปากกา ดินสอ หรือเครื่องประดับต่าง ๆ ที่จะกระทบกับโต๊ะ เพราะเสียงเหล่านี้ที่เรา คิดว่านิดหน่อย ไม่น่าจะเป็นอะไรนั้น ไมโครโฟนจะเก็บส่งออกอากาศไปได้ไกล และดังเกินกว่าที่คิดมาก

7. ถ้าท่านเป็นผู้ฟังวิทยุ ท่านคงไม่ชอบที่จะให้ใครมาพูด หรืออ่านข่าว และบทความให้ท่านฟังพร้อม กับเสียงพีดพาดของลมหายใจ เพราะนอกจากจะทำให้หมดรสชาติในการฟังแล้ว ยังเกิดความรำคาญ หรือ พลอยเหน็ดเหนื่อยไปกับการอ่าน การพูดผสมกับเสียงหายใจดังกล่าวด้วย ดังนั้น ผู้พูดและอ่านทางวิทยุ กระจายเสียงที่ดี จะต้องมึวิธีการที่จะควบคุมลมหายใจให้มีเสียงออกอากาศไปพร้อมกับการพูดอ่านด้วย เพราะเสียงลมหายใจนี้ นอกจากจะก่อความรำคาญ หรือทำให้ผู้ฟังพลอยเหน็ดเหนื่อยตามไปด้วยแล้ว ก็อาจ จะทำให้ลีลาการอ่านเสียไปด้วย การควบคุมลมหายใจเป็นเรื่องที่ฝึกกันได้ วิธีฝึกที่จะกล่าวต่อไปนี้ ได้จาก คำบรรยายของ อาจารย์ คุณหญิงรัตนา สมานมิตร แห่งสำนักแถลงข่าวอังกฤษ ท่านได้เคยแนะวิธีฝึกการ ควบคุมลมหายใจสำหรับผู้ประกาศวิทยุ คราวที่ท่านไปบรรยายเกี่ยวกับเรื่องนี้ ที่กรมประชาสัมพันธ์ ว่าอาจทำ ได้หลายวิธีด้วยกัน คือ

- (1) ยืน หรือนอนหงายราบกับพื้น หายใจเข้าทางจมูก.....สูดลมหายใจปานกลาง ผ่อนออก ทางปาก (อย่าหายใจยาวเกินไป เพราะจะเป็นภัยมากกว่าจะช่วย ควรหายใจสั้น ๆ หรือ ปานกลางดีกว่า) เพราะเป็นธรรมดา ธรรมชาติไม่ทำให้เหนื่อย หรือเกิดความตึงเครียด)
- (2) หายใจเข้าทางจมูก แล้วผ่อนออกทางปากเป็นเสียง ยัม .....หรือนับ 1-2-3 .....ไปเรื่อยๆ แต่ต้องไม่ยัม หรือนับจนกระทั่งล้าลกลมหายใจ (คือให้เสียงออกมาได้อย่างธรรมดา จนถึงคำท้าย) แล้วทำซ้ำ

- (3) หายใจเข้า แล้วกลืนไว้ นับ 1-2-3 แล้วหายใจออก นับ 1-2-3 แล้วทำซ้ำ
- (4) ฝึกการพูดประโยคยาว ๆ ในลมหายใจครั้งเดียว
- (5) ฝึกการอ่าน โดยการผ่อนลมหายใจเข้าออก ระหว่างที่อ่าน โดยไม่ต้องหยุดถอนหายใจ
- (6) กีฬาทุกชนิดดี และช่วยการหายใจมาก

ดังนั้นหากท่านรู้ตัวว่า ในการพูดการอ่านของท่านแต่ละครั้ง ยังปรากฏว่ามีเสียงลมหายใจสอดแทรกระหว่างการพูด การอ่านของท่านแล้ว ก็ควรจะนำวิธีฝึกข้างต้นนี้ไปใช้ได้ ขอแต่เพียงให้พยายามฝึกอย่างจริงจังเท่านั้น เสียงพูด เสียงอ่านของท่านที่ออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ ก็ชัดเจนแจ่มใส ไม่มีเสียงลมหายใจสอดแทรก อันจะก่อความรำคาญให้ผู้ฟังได้เลย

8. มีข้อควรระวังอีกประการหนึ่ง ในการทำหน้าที่ผู้ประกาศ และขณะอยู่หน้าไมโครโฟน คือ ท่านต้องระวังในเรื่อง ..... การพลั้งปากออกไปโดยไม่ตั้งใจ ..... และต้องพยายามตัดการพูดเล่น เกรงใจคำไม่สุภาพออกไป หรือการพูดคำผวน ก็อย่าให้มากจนเป็นนิสัย เพราะเมื่อจิตสำนึกหลุดไป ท่านจะเกิดการพลั้งปากออกไปโดยไม่ตั้งใจ เมื่ออยู่หน้าไมโครโฟน

ข้อควรปฏิบัติในการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

การจัดรายการวิทยุกระจายเสียงที่ดี จำเป็นต้องมีทั้งความรู้ และศิลปะ นอกจากนั้นยังต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่นๆ ดังนี้

1. กลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย หมายถึง กลุ่มผู้ฟังที่ผู้ผลิตรายการต้องการจะส่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ ไปถึง ไม่ว่าจะเป็นข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิง การผลิตรายการจะสำเร็จหรือไม่ จำเป็นต้องหากกลุ่มผู้ฟังเป้าหมายเสียก่อนว่าเป็นใคร และจำเป็นต้องทราบถึงภูมิหลังอย่างกว้าง เช่น อายุ เพศ สถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ แนวความคิด ค่านิยม ฯลฯ
2. การพูด มีส่วนสัมพันธ์กับวัย และระดับการศึกษาของผู้ฟังอย่างมาก การใช้ภาษาให้เหมาะสมตลอดจนจังหวะจะโคนและศิลปะของการพูด ต้องเป็นสื่อในความหมายต่อกลุ่ม แม้ความแตกต่างในสังคม ประเพณี ศาสนาต่าง ๆ ไม่ควรพูดศัพท์สแลงต่างๆ จะทำให้คนฟังใช้ภาษามืด ๆ จนติดปากไป ในเรื่องของภาษานั้น อาจต้องคำนึงถึงภาษาถิ่นต่างๆ ด้วย เพราะจะช่วยให้รายการประสบความสำเร็จมากขึ้น

---

1 สแลง หมายถึง ถ้อยคำหรือสำนวนที่ใช้เข้าใจกันเฉพาะกลุ่มหรือระยะเวลาหนึ่ง ไม่ใช่ภาษาที่ยอมรับว่าถูกต้องตามหลักภาษา พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2535 หน้า 807

3. ลีลาการพูด การพูดทางวิทยุกระจายเสียง ไม่ควรพูดเหมือนการอ่านหนังสือ แต่ควรพูดเหมือนกับการสนทนากันในหมู่เพื่อนฝูง หรือไม่ใช่การปราศรัย หรือกล่าวสุนทรพจน์อะไร ลีลาในการพูด แต่ละคนมีแบบฉบับของตนเอง การใช้สำนวนโวหารต่างๆ ก็ควรเป็นสำนวนที่ใช้กัน เป็นการสื่อความหมายกลุ่มผู้ฟังไปด้วย ข้อที่จะต้องคำนึงถึง คือ น้ำเสียงจะต้องแสดงถึงความจริงใจ ไม่แสดงอาการดูถูกต่างๆ ออกมา
4. เพลง เพลงประจำรายการที่เรียกว่า "TITLE หรือ INTRODUCTION" หรือบางที ก็เรียก เพลงนำรายการ และควรใช้เฉพาะเพลงบรรเลง
  - เพลงคั่นรายการ เพลงคั่นรายการจะช่วยให้รายการที่หนัก (รายการที่เน้นวิชาการ) จะทำให้รายการนั้นฟังแล้วผ่อนคลายขึ้นได้บ้าง
  - การสร้างบรรยากาศของรายการ จะช่วยทำให้บรรยากาศในการฟังดีขึ้น เพลงที่นำประกอบนั้น ควรเลือกสรรให้ตรงกับเรื่องที่เราจะพูด เป็นการสร้างจินตนาการไปกับสิ่งที่พูดได้ดี
5. ความแปลกหรือความต่าง เป็นวิธีหรือเทคนิคในการจัดรายการวิทยุ เพื่อดึงดูดความสนใจจากกลุ่มผู้ฟัง เพื่อแข่งขันกับสถานีวิทยุกระจายเสียงอื่นๆ เพื่อให้กลุ่มผู้ฟังสนใจ ดังนั้นวิธีเสนอรายการที่จะเกิดขึ้น ต้องอาศัยส่วนที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นภาษาพูด ลีลาในการพูด เพลงประกอบในความแปลกนั้น ไม่มีกฎตายตัว ผู้จัดรายการต้องมีการปรับให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และสภาพแวดล้อมต่างๆ

ศิลป์ในการอ่านบทวิทยุกระจายเสียง

1. การอ่านบทวิทยุจะต้องมีลีลา และใช้น้ำเสียงเหมือนพูด หรือสนทนากับผู้ฟังอยู่ตรงหน้ามากที่สุด เพื่อดึงผู้ฟังให้มีจินตนาการว่า เขากำลังคุยอยู่กับคนในครอบครัว หรือเพื่อนร่วมงาน
2. การออกตัวด้วยคำว่า ขอโทษเสียงไม่ดี เป็นหวัด หรือบ่นว่าเจ็บไข้ไม่สบาย หรือบ่นว่ามีอุปสรรคในการจัดทำรายการ จะทำให้ผู้ฟังไม่มั่นใจ
3. ต้องรู้จักแบ่งเวลาหรือจัดเวลาให้ผู้ฟังได้ขบคิด หรือทำความเข้าใจ หรือย่อข้อความที่เราพูด
4. ทดลองอ่านบทวิทยุ เหมือนจัดรายการจริง ๆ โดยวางตัวเป็นกลางแล้วถามตัวเองว่าน่าฟัง หรือไม่ ถ้าตนเองรู้สึกไม่น่าฟัง ก็อย่าได้หวังเลยว่าจะจูงใจให้ผู้ฟังมองเห็นภาพด้วยหู

บทที่ 6

การประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อวิทยุของสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร

สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ตั้งแต่จัดตั้งสำนักงานแรงงานฯ จนถึงปัจจุบัน เริ่มจากการแนะนำหน่วยงาน ภารกิจ/หน้าที่ของหน่วยงาน ตลอดจนผลการปฏิบัติงาน โดยใช้เครื่องมือหรือสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ คือ แผ่นพับ สติกเกอร์ การจัดเหตุการณ์พิเศษเพื่อการประชาสัมพันธ์ การจัดบอร์ดนิทรรศการ การจัดทำป้ายคัดเอาท์ การจัดทำป้ายผ้า และการจัดรายการวิทยุ ในที่นี้จึงขอเสนอขั้นตอนการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อวิทยุ ให้เป็นแนวทางในการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดอีกรูปแบบหนึ่ง ดังนี้

ขั้นตอนการจัดรายการวิทยุ

1. ประสานงานกับสถานีวิทยุกระจายเสียงในจังหวัด เพื่อขอจองเวลาออกอากาศอย่างเป็นทางการ
2. กำหนดผู้จัดรายการ โดยขอความร่วมมือหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด เตรียมเรื่องที่จะประชาสัมพันธ์ในแต่ละครั้ง
3. จัดรายการ ทั้งรายการสด และหากไม่สามารถจัดรายการสดได้ ก็ให้อัดเทปเพื่อออกอากาศต่อไป

การดำเนินการจัดรายการวิทยุ ของสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร และหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานฯ มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดชุมพร แจ้งหน่วยงานที่มีความประสงค์จะขอใช้ เวลาของสถานี เพื่อการประชาสัมพันธ์งานของหน่วยงานและให้ตอบความต้องการไปยังสถานี วิทยุฯ สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร ตอบยืนยันการขอใช้เวลาของสถานี
2. สถานีวิทยุฯ ตอบตกลงให้ใช้เวลาในการออกอากาศ และกำหนดตารางออกอากาศของหน่วยงาน ต่าง ๆ ภายในจังหวัด 30 หน่วยงาน ซึ่งสำนักงานแรงงานฯ ได้รับเวลาในการออกอากาศ ในทุกวันจันทร์ ระหว่างเวลา 10.30 – 11.00 น. ในระบบ เอ.เอ็ม 1377 กิโลเฮิรท์ พร้อมเชิญผู้ได้รับมอบหมาย ให้ดำเนินรายการเข้าประชุม (ขณะนั้นได้มอบให้ คุณอาณาจักร สุทธายน เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 7 เป็นผู้ดำเนินรายการ)
3. สำนักงานแรงงานฯ ตอบขอบคุณและแจ้งชื่อรายการ “ รส.สัมพันธ์ ”
4. เริ่มดำเนินการออกอากาศ รายการ “ รส.สัมพันธ์ ” ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2538 เป็นต้นไป

โดยได้ดำเนินรายการจนถึงประมาณ เดือนกันยายน 253 ก็มีได้ดำเนินรายการต่อ แต่มีกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ทางวิทยุเป็นครั้งคราวในรายการ “ผู้ว่าพบประชาชน” และฝากข่าวประชาสัมพันธ์

ในรายการของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานฯ ที่ยังมีรายการทางสถานีวิทยุ เช่น สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดชุมพร

ในปี พ.ศ.2541 ได้เริ่มจัดรายการวิทยุในรายการ “แรงงานและสวัสดิการสังคมชนวนรู้” ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดชุมพร ระบบ เอฟ เอ็ม 100 เมกกะเฮิรตซ์ ซึ่งเป็นรายการของหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในจังหวัดชุมพร โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดชุมพร แจงให้สำนักงานแรงงาน ๙ ทราบว่าสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดชุมพร ได้จัดสรรเวลาให้กับส่วนราชการต่าง ๆ เพื่อนำเสนอข่าวสารสาระ ความรู้ ของส่วนราชการเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับทราบ ระหว่างเวลา 09.30 – 10.00 น. และระหว่างเวลา 14.30 – 15.00 น. เป็นประจำทุกวัน
2. แจงประสานหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เพื่อเตรียมข้อมูลในการประชาสัมพันธ์ของแต่ละหน่วยงาน
3. สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดชุมพร เชิญหน่วยงานที่ได้รับการจัดสรรเวลาเข้าประชุม และชี้แจงการดำเนินรายการ ซึ่งหน่วยงานกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้รับจัดสรรตารางเวลาให้ออกอากาศในทุกวันพฤหัสบดี เวลา 09.30 – 10.00 น.
4. แจงหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงาน ๙ อีกครั้ง พร้อมแจ้งวัน เวลา ที่ได้รับจัดสรรให้ออกอากาศ และนำเรื่องการประชุมประชาสัมพันธ์เข้าที่ประชุมหัวหน้าหน่วยงาน กรม. เพื่อกำหนดตารางการออกอากาศ ให้ทุกหน่วยงานได้รับผิดชอบการจัดรายการและประชาสัมพันธ์งาน โดยเริ่มออกอากาศครั้งแรก ในวันที่ 9 เมษายน 2541
5. แจงกำหนดการออกอากาศเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานสังกัด กรม.ชุมพรให้ทุกหน่วยงานทราบ (ยกเว้นสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดชุมพร เนื่องจากมีรายการของสำนักงานแล้ว) เพื่อจะได้ดำเนินการจัดรายการต่อไป โดยใช้ชื่อรายการ “แรงงานและสวัสดิการสังคมชนวนรู้” ซึ่งสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพรจะต้องดำเนินการกำหนดตารางการออกอากาศทุก 2 เดือน พร้อมประสานหน่วยงาน(เดือน)ให้ดำเนินรายการตามตารางที่กำหนด
6. หน่วยงาน กรม.ชุมพร ดำเนินรายการตามตารางการออกอากาศที่แจ้งให้ทราบ และหากหน่วยงานใดไม่สามารถจะดำเนินรายการได้ตามกำหนด ต้องแจ้งให้สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพรทราบ เพื่อจะได้ดำเนินการแทน

การดำเนินการจัดรายการวิทยุ ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้ดำเนินการมาจนถึงเดือนตุลาคม 2543 หลังจากนั้น ไม่สามารถดำเนินการจัดรายการได้อีก เนื่องจากสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด และสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดชุมพร แจ้งให้ทราบว่าคุณดำเนินการรายการต้องสอบเป็นผู้ประกาศทางสถานีวิทยุ และหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงาน ฯ มีรายการเองเพิ่ม เช่น สำนักงานจัดงานจังหวัดชุมพร สำนักงานประกันสังคมจังหวัดชุมพร และปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ บางหน่วยงานไม่มีเจ้าหน้าที่ ซึ่งสามารถจะดำเนินการรายการได้ ในขณะที่สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคม จังหวัดชุมพร ไม่มีการจัดทำรายการวิทยุ สำนักงานแรงงานฯ สามารถประชาสัมพันธ์งานของหน่วยงาน รส.ได้ โดยจัดทำบทประชาสัมพันธ์ตามคู่มือ และส่งข่าวสารให้หน่วยงานอื่นที่มีรายการวิทยุ .และขอความร่วมมือในการออกอากาศหรือประชาสัมพันธ์

จากขั้นตอนการจัดรายการวิทยุ ของสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร และหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในจังหวัดชุมพร ซึ่งเริ่มจากการขอใช้เวลาของสถานีวิทยุกระจายเสียง การประสานงานระหว่างสำนักงานแรงงานฯกับสถานีวิทยุ และระหว่างหน่วยงาน กรส. ซึ่งเป็นขั้นตอนก่อนดำเนินการจัดรายการวิทยุในลักษณะภาคฤดูร้อน ดังนั้น เพื่อให้คู่มือการปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร ผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียง สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง ผู้เขียนจึงนำเสนอตัวอย่างหนังสือเกี่ยวกับการประสานงานเพื่อดำเนินการจัดรายการวิทยุ การจัดรายการวิทยุตามตารางการออกอากาศของแต่ละหน่วยงาน กรส. ตัวอย่างบทวิทยุ และตัวอย่างข่าว เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์นำไปใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติ และประกอบการดำเนินงานเพื่อจัดรายการวิทยุในโอกาสต่อไป ตามตัวอย่างแนบท้าย

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร โทร. (077) 511176 ,511626

ที่ ชพ 0027/ 191

วันที่ 7 เมษายน 2541

เรื่อง การออกอากาศเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หน่วยงาน

เรียน หัวหน้าหน่วยงานในสังกัด กรส. ชุมพร

ด้วยสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดชุมพร ได้จัดสรรเวลาให้กับส่วนราชการต่าง ๆ เพื่อนำเสนอข่าวสาร สาระ ความรู้ ของส่วนราชการ เผยแพร่ให้ประชาชนได้ทราบ ระหว่างเวลา 09.30-10.00 น. และระหว่าง 14.30-15.00 น. ทุกวันจันทร์-อาทิตย์ และได้จัดสรรเวลาให้กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ในวันพฤหัสบดี เวลา 09.30-10.00 น.

สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร จึงขอความร่วมมือจากหน่วยงานของท่านเตรียมข้อมูล เพื่อประชาสัมพันธ์ในช่วงเวลาดังกล่าว โดยเริ่มตั้งแต่วันพฤหัสบดีที่ 9 เมษายน 2541 และหากหน่วยงานใดจะออกอากาศ กรุณาแจ้ง วันที่ และหัวข้อในการออกอากาศให้สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร ทราบด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

(นายณรงค์ มีสวຍ)

แรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร โทร. (077) 511176 ,511626

ที่ ชพ 0027/ ว 264

วันที่ 26 พฤษภาคม 2541

เรื่อง กำหนดออกอากาศรายการวิทยุของหน่วยงาน กรส. ชุมพร

เรียน หัวหน้าส่วนราชการสังกัด กรส. ชุมพร

สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร ขอส่งกำหนดออกอากาศเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ หน่วยงาน กรส.ชุมพร ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงประเทศไทยทุกวันพฤหัสบดี เวลา 09.30-10.00 น ในเดือนมิถุนายน 2541 และกรกฎาคม 2541 ซึ่งเป็นไปตามมติการปรึกษาหารือหน่วยงาน กรส. ชุมพร ประจำเดือน พฤษภาคม 2541 ดังนั้นจึงขอความร่วมมือในการดำเนินการตามกำหนดดังแนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดดำเนินการ

(นายณรงค์ มีสวຍ)

แรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร

การออกอากาศเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หน่วยงานสังกัด กรม ชุมพร
ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ทุกวันพฤหัสบดี เวลา 09.30-10.00 น.
"แรงงานและสวัสดิการสังคมชนวนรู้"

เดือนมิถุนายน 2541

วันที่	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	หมายเหตุ
4 มิถุนายน 2541	สถานสงเคราะห์คนชราบ้านอุ้มทอง พงษ์ตักชุมพร	
11 มิถุนายน 2541	สำนักงานประกันสังคมจังหวัดชุมพร	
18 มิถุนายน 2541	ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดชุมพร	
25 มิถุนายน 2541	สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร	

เดือนกรกฎาคม 2541

วันที่	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	หมายเหตุ
2 กรกฎาคม 2541	สำนักงานจัดหางานจังหวัดชุมพร	
9 กรกฎาคม 2541	สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดชุมพร	
16 กรกฎาคม 2541	สถานสงเคราะห์คนชราบ้านอุ้มทอง พงษ์ตักชุมพร	
23 กรกฎาคม 2541	ประกันสังคมจังหวัดชุมพร	
30 กรกฎาคม 2541	ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดชุมพร	

ตัวอย่าง

บทวิทยุรายการ แรงงานและสวัสดิการสังคมชนวนรู้
วันพฤหัสบดีที่ 25 มิถุนายน 2541
ณ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดชุมพร

เวลา 09.30 – 10.00 น. ความยาว 30 นาที

เพลงนำรายการ

ประมาณ 3 นาที

ตอนที่ 1

1) กล่าวนำเพื่อเข้ารายการ

ประมาณ 2 นาที

2) สถานการณ์ภายในจังหวัด

ประมาณ 5 นาที

3) เพลง

ประมาณ 3 นาที

ตอนที่ 2

1) กิจกรรมของหน่วยงาน กรส.

ประมาณ 3 นาที

2) การดำเนินงานตามแผนบรรเทาปัญหาการว่างงาน

ประมาณ 5 นาที

3) เพลง

ประมาณ 3 นาที

ตอนที่ 3

1) ชาวรับสมัครฝึกอาชีพของศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดชุมพร ประมาณ 4 นาที
และสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2) กล่าวจบรายการ

ประมาณ 2 นาที

ตัวอย่าง

บทวิทยุรายการ แรงงานและสวัสดิการสังคมชนวนรู้

วันพฤหัสบดีที่ 6 สิงหาคม 2541

ณ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดชุมพร

เวลา 09.30 – 10.00 น. ความยาว 30 นาที

<u>ตอนที่ 1</u>	1) กล่าวนำรายการ เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ	ประมาณ 3 นาที
	2) กิจกรรมจังหวัดชุมพร เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา 12 สิงหาคม 41	ประมาณ 4 นาที
	3) เพลงช่วงที่ 1	ประมาณ 3 นาที
<u>ตอนที่ 2</u>	1) การจัดกิจกรรมวันคล้ายวันสถาปนากระทรวงแรงงาน	ประมาณ 5 นาที
	2) เพลงช่วงที่ 2	ประมาณ 3 นาที
<u>ตอนที่ 3</u>	1) ประชาสัมพันธ์โครงการจังหวัดพบประชาชน	ประมาณ 4 นาที
	2) เพลงช่วงที่ 3	ประมาณ 3 นาที
<u>ตอนที่ 4</u>	1) แนะนำสาระในการจัดรายการครั้งต่อไป	ประมาณ 3 นาที
	2) กล่าวจบรายการ	ประมาณ 2 นาที

ตัวอย่าง

บทวิทยุรายการ “เปิดโลกข่าวสารเพื่อชาวบ้านจังหวัดชุมพร”

วันพุธที่ 6 พฤษภาคม 2541

ณ สถานีวิทยุราชดำริสัมพันธ์ชุมพร (รล. 4)

-----

1. เวลา 09.00 – 11.00 น. ความยาว 120 นาที
2. ผู้ดำเนินรายการ เจ้าหน้าที่สถานีวิทยุราชดำริสัมพันธ์ชุมพร (รล. 4)
ผู้ร่วมรายการ แรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร (นายณรงค์ มีสว)
จัดหางานจังหวัดชุมพร
อัยการจังหวัดชุมพร
นายอำเภอท่าแซะ
3. ลำเรื่องที่ออกอากาศ (เฉพาะสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร)
  - 3.1 แผนปฏิบัติการบรรเทาปัญหาการว่างงาน
  - 3.2 การแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าว
    - ประกาศคณะกรรมการแรงงานต่างด้าว ที่ 1/2541 เรื่อง การจ้างคนต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมาย
    - มติคณะกรรมการแก้ไขแรงงานต่างด้าว กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติตามนโยบายแก้ไขแรงงานต่างด้าว 8 ประการ
    - รายงานสถานการณ์ วันที่ 30 เมษายน 2541
    - กรณีข่าวในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 30 เมษายน 2541
    - สรุปผลการประชุมคณะกรรมการแก้ไขแรงงานต่างด้าวจังหวัดชุมพร เมื่อวันพุธที่ 22 เมษายน 2541
4. ลำดับการดำเนินรายการ
ตอนที่ 1 เริ่มรายการโดยการกล่าวนำเรื่องที่น่าออกอากาศ โดยผู้ดำเนินรายการ
  - แนะนำผู้ร่วมรายการ

ตอนที่ 2 ผู้ดำเนินรายการนำเข้ารายการ ตามลำดับเรื่องที่ออกอากาศ

- แผนปฏิบัติการบรรเทาปัญหาการว่างงาน
- การแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าว
- ตอบปัญหา คำถาม กับผู้ฟัง หรือผู้ดำเนินรายการ

ตอนที่ 3 สรุปปิดท้ายรายการ

หมายเหตุ การออกรายการ เปิดโลกข่าวสารเพื่อชาวบ้านจังหวัดชุมพร จะเป็นลักษณะการสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการและผู้ร่วมรายการ ซึ่งผู้ดำเนินรายการจะเป็นนำข้อสนทนาแต่ละหน่วยงาน และตอบคำถามจากผู้ฟัง หรือผู้ดำเนินรายการอาจยกประเด็นที่สนทนาเป็นคำถาม ซึ่งเรื่องที่ดำเนินการออกอากาศจะเป็นเรื่องที่ประชาชนให้ความสนใจในขณะนั้น และเป็นออกอากาศสด

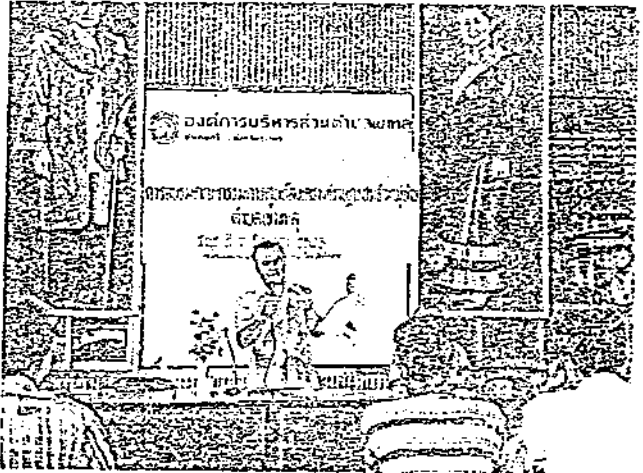
ตัวอย่าง

ข่าวสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร

ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จุดเริ่มของภูมิปัญญาชาวบ้าน ผู้การพิงพาดตนเอง

ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จัดตั้งขึ้นเพื่อ
เป็นองค์กร ที่ให้ความช่วยเหลือดูแลประชาชน ในท้องถิ่น
ตามคำขวัญว่า "ที่พึ่งของราษฎร องค์กรประชาชน"

ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เริ่มก่อตั้ง
ครั้งแรกที่จังหวัดปราจีนบุรี เมื่อปี พ.ศ.2537 ภายใต้ชื่อว่า
"โครงการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน"
เนื่องจากขณะนั้นสภาพปัญหาสังคมต่างๆ มีมาก โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งในท้องถิ่นชนบทห่างไกลมักจะมีผู้ที่ยากจนและประสบ
ปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อน ซึ่งกรมประชาสงเคราะห์ใน
ขณะนั้นยังสังกัดกระทรวงมหาดไทย เห็นว่าขอบเขตและ
ความรับผิดชอบที่มีอยู่ เมื่อเทียบกับจำนวนเจ้าหน้าที่ไม่สามารถดูแลความทุกข์สุขของราษฎรได้อย่างทั่วถึง จึงได้จัด
มีกรอบพัฒนาผู้นำท้องถิ่นและเผยแพร่ความรู้ให้ราษฎรผู้มีความคิดที่จะรวมตัวกับกลุ่มคณะเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและ
กัน และแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ก่อนที่ทางราชการจะเข้าไปให้การช่วยเหลือ ปรากฏว่าสามารถเป็นสื่อกลางในการ
ดำเนินงานสังคมสงเคราะห์เบื้องต้น และเป็นหลักประกันพื้นฐานให้แก่ราษฎรในชนบท ที่จะได้รับการดูแลช่วยเหลือ
อย่างรวดเร็วและทั่วถึง

ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2530 เห็นชอบให้กรมประชาสงเคราะห์ดำเนินโครงการ
จัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านตั้งแต่ปีงบประมาณ 2531 โดยมีนโยบายของการจัดตั้งคือ

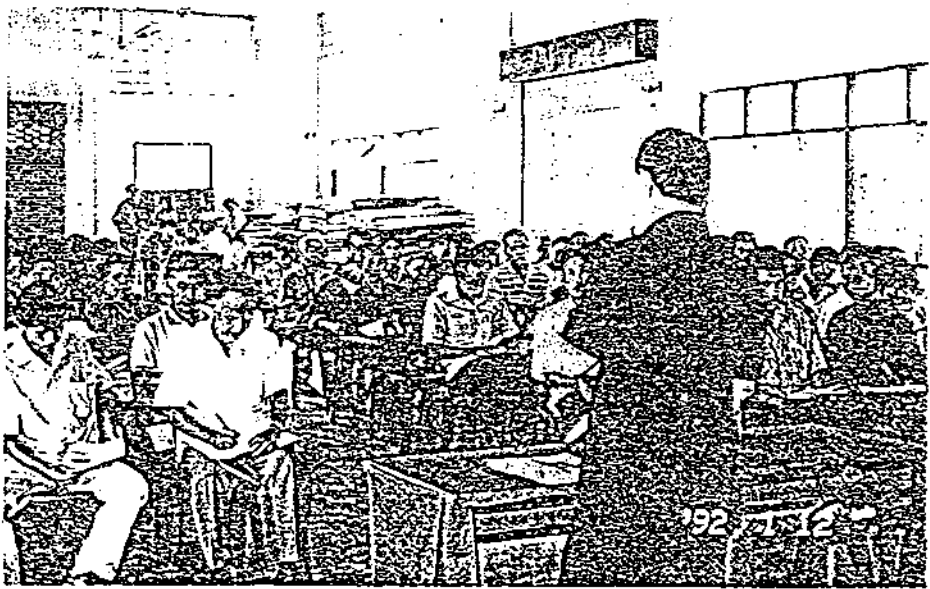
1. เพื่อให้งานด้านสงเคราะห์ราษฎรที่เดือดร้อนได้ช่วยเหลือประชาชนในระดับหมู่บ้านอย่างแท้จริง
2. เพื่อให้ได้ข้อมูลผู้เดือดร้อนอย่างถูกต้อง
3. เพื่อส่งเสริมให้เอกชนและองค์กรสังคมสงเคราะห์อื่นๆ ได้สนับสนุนและให้การช่วยเหลือแก่ผู้ที่มีปัญหา
ในระดับหมู่บ้าน ซึ่งเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐ

ต่อมาเมื่อมีการก่อตั้งกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมขึ้นเมื่อวันที่ 23 กันยายน 2536 และกรมประชาสงเคราะห์ได้เข้ามาเป็นหน่วยงานหนึ่งภายใต้สังกัดกระทรวงแรงงานฯ จึงมีการยกระดับงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านขึ้นมาเป็นระดับกระทรวงโดยให้สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดเป็นผู้ประสาน เพื่อให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรฯ เป็นแกนกลางในการจัดทำข้อมูลและแผนความต้องการด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม ผ่านทางอำเภอ อบต. และตำบล รวมทั้งเป็นสื่อกลาง นำบริการด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมและหน่วยงานอื่นๆ ไปสู่ประชาชนในหมู่บ้านให้เพิ่มมากขึ้น นอกเหนือจากการสงเคราะห์ช่วยเหลือกันในหมู่สมาชิก แต่การปฏิบัติงานให้ได้ผลตามเป้าหมายที่วางไว้ จะต้องมีการกำกับดูแล การให้ความรู้ การแนะนำที่ลืออย่างใกล้ชิด ซึ่งค่อนข้างมีปัญหามาก

กระทรวงแรงงานฯ จึงได้อนุมัติ อนุมัติ อนุมัติ อนุมัติ ให้การจ้างผู้จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีที่ว่างงานมาเป็น วิทยากรอาสา เพื่อทำหน้าที่เสริมสร้างความเข้มแข็งให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยในปัจจุบันได้จ้างวิทยากรอาสาจำนวน 10,543 คน ใน จังหวัดชุมพร จำนวน 105 คน ทั้งนี้ตามโครงการแล้วมุ่งหวังให้บัณฑิตอาสาเป็นผู้ให้บริการและข่าวสารต่างๆ จากทางราชการไปเผยแพร่ให้ประชาชนในหมู่บ้านได้รับทราบ โดยผ่านทางศูนย์สงเคราะห์ราษฎร

ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรฯ เป็นองค์กรประชาชนระดับหมู่บ้าน จัดตั้งในรูปแบบของคณะกรรมการ ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางดำเนินการให้ความช่วยเหลือกับผู้ที่อวยโอกาสและประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนในท้องถิ่นโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้วยตนเองบนพื้นฐานของการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล ศูนย์ฯ ละ 12,500-บาท เป็นเงินช่วยเหลือในการบริหารงานในช่วงระยะเวลาแรก เพื่อให้ความคล่องตัวในเรื่องการช่วยเหลือราษฎรก่อนที่ทางราชการจะเข้าไปในภายหลัง

จังหวัดชุมพร ได้จัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านทั้งหมด 695 ศูนย์ (ระดับดี 174 ศูนย์ ปานกลาง 476 ศูนย์ ปรับปรุง 45 ศูนย์) ใน 8 อำเภอ 70 ตำบล 703 หมู่บ้าน

ขอขอบคุณที่กรุณาเผยแพร่ข่าวนี้

สรุป

การประชาสัมพันธ์เป็นกลไกหนึ่งของการบริหาร เพื่อสร้างความนิยมและการยอมรับจากประชาชนให้เกิดขึ้นแก่สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร ฉะนั้นสำนักงานจึงควรมีการประชาสัมพันธ์ในลักษณะกระตุ้นเตือน โดยการเผยแพร่นโยบายและการดำเนินงาน รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ให้ประชาชนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน นอกจากนี้ การให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารของสำนักงานด้วยความเป็นจริงและต่อเนื่อง โดยประชาชนภายในสำนักงานก็ต้องมีการชี้แจง แลกเปลี่ยนข้อเท็จจริงของสำนักงานให้ทราบเป็นระยะ ๆ เพื่อความเข้าใจในทางเดียวกัน ส่วนประชาชนภายนอกสำนักงานก็ต้องดำเนินการให้เกิดความเข้าใจ โดยการเผยแพร่กิจกรรมต่าง ๆ ผ่านสื่อมวลชน รวมทั้งการจัดนิทรรศการ ก็จะทำให้เกิดความเข้าใจที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อสำนักงาน

การประชาสัมพันธ์ จึงมีบทบาทประหนึ่งเป็นตัวเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดี เป็นตัวกลางเชื่อมโยงให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันและเป็นตัวสร้างความรู้สึกนึกคิดร่วมที่มีคุณค่าในสังคมประชาธิปไตย

วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่ออย่างหนึ่งที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ และได้รับความนิยมจากผู้ต้องการส่งสารในลำดับต้น ๆ เนื่องจากเป็นสื่อที่ครอบคลุมพื้นที่ได้กว้างขวางที่สุด และคลื่นวิทยุสามารถแพร่กระจายไปทั่วทุกทิศทางสามารถส่งข่าวสารได้รวดเร็วและเป็นสื่อที่มีราคาถูก(เมื่อเปรียบเทียบกับวิทยุโทรทัศน์) ซึ่งในคู่มือนี้ได้เสนอสื่อวิทยุเพื่อการประชาสัมพันธ์ หลักการจัดและผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง ตัวอย่างบทวิทยุที่ใช้ในการจัดรายการ ให้เป็นสื่อ หรือเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานอีกทางหนึ่งด้วย

การประชาสัมพันธ์ของสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร จะต้องดำเนินการหรือปฏิบัติตามที่เราได้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ไว้ มิใช่เผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพียงอย่างเดียว แต่ไม่ดำเนินการหรือไม่ปฏิบัติ หรือปฏิบัติไม่ได้อย่างที่พูดไว้ประชาชนก็จะขาดความเชื่อถือและเสื่อมศรัทธาได้ "การกระทำย่อมสำคัญกว่าการพูด" นั่นคือประชาชนย่อมพิจารณาตัดสินจากการกระทำของสำนักงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระทำหรือผลงานที่เป็นรูปธรรมอย่างเด่นชัด ย่อมเพิ่มความเชื่อถือ ศรัทธาและยอมรับแก่ประชาชน และเมื่อนั้นความร่วมมือสนับสนุนด้วยดีของประชาชนที่มีต่อสำนักงานย่อมตามมา

ข้อเสนอแนะ

การดำเนินงานเพื่อประชาสัมพันธ์ ของสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร ในปัจจุบัน ยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่ทำให้การดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์ไม่ได้ผลดี หรือมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นักประชาสัมพันธ์หรือผู้ปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานแรงงานฯ จะต้องศึกษา และหาแนวทางป้องกัน แก้ไขปัญหาเหล่านั้นให้หมดสิ้นไป เพื่อให้การปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์

ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงขอเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ งานประชาสัมพันธ์ของสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพรมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ จะต้องเข้าใจความหมายและลักษณะที่แท้จริงของ การประชาสัมพันธ์ เพื่อสามารถปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ได้อย่างถูกต้อง ตรงตามหลักการ

2. การดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์ ควรดำเนินการประชาสัมพันธ์อย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพราะการประชาสัมพันธ์จะช่วยให้ประชาชนมีภาพเกิดขึ้นในใจที่ดีต่อสำนักงาน ยิ่งนานวันภาพนั้นก็ จะติดตรึงอยู่ในใจของประชาชนแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ซึ่งนั่นหมายความว่า ประชาชนจะสนับสนุนร่วมมือกับสำนักงาน ทำให้สำนักงานสามารถย่นหยัด และเจริญรุดหน้าได้ตลอดไป

3. ควรมีเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านประชาสัมพันธ์โดยตรง หรือแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติ งานประชาสัมพันธ์เพิ่ม เนื่องจากปัจจุบัน อัตรากำลังข้าราชการ เจ้าหน้าที่ สำนักงานแรงงานและสวัสดิ การสังคมจังหวัดมีจำกัด และบางแห่งมีผู้ปฏิบัติงานจริงไม่ครบตามกรอบ แต่ภารกิจมีเพิ่มมากขึ้น ทำให้ต้อง ปฏิบัติงานอื่นที่เป็นภารกิจหลัก จึงไม่ค่อยมีเวลาที่ทำงานด้านการประชาสัมพันธ์อย่างจริงจัง และต่อเนื่อง จึงมีผลทำให้งานด้านการประชาสัมพันธ์ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

4. ควรดำเนินการอบรม หรือให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อจะได้มีความรู้ในเรื่องการสื่อสาร หรือการประชาสัมพันธ์ ไปใช้ในการปฏิบัติงาน เพราะเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ งานด้านการประชาสัมพันธ์หลายท่านไม่มีความรู้ หรือไม่ได้จบการศึกษาทางนิเทศศาสตร์ หรือการประชา สัมพันธ์ (โดยเฉพาะสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด) จึงปฏิบัติงานตามความรู้ ความเข้าใจของ ตนเอง ไม่มีเทคนิค/แนวคิดอื่น หรือมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตสื่อ และเครื่องมือเพื่อใช้ในการดำเนินการประชา- สัมพันธ์ให้เป็นที่น่าสนใจแก่กลุ่มเป้าหมายหรือผู้รับสาร

5. ควรให้ความสำคัญงานการด้านประชาสัมพันธ์ เท่ากับงานภารกิจอื่น พร้อมทั้งสนับสนุน ด้านงบประมาณ บุคลากร เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการประชาสัมพันธ์ และพัฒนาบุคลากร หรือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะการผลิตสื่อ และการจัดรายการวิทยุ แนวทาง การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อวิทยุ

6. การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อวิทยุ หากไม่มีผู้ดำเนินรายการ สำนักงานแรงงานและสวัสดิการ สังคมจังหวัดชุมพร ควรมีการจ้างเหมานักจัดรายการอาชีพให้ดำเนินรายการแทน หรือเป็นผู้สนับสนุนรายการ ที่มีผู้ฟังมาก หรือช่วงเวลาที่ทำให้ข่าวสารถึงผู้รับสารมาก เพื่อให้ผู้ดำเนินรายการนั้นเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ ข่าวสาร ข้อมูลที่น่าสนใจให้ผู้ฟังทราบ ตามที่ตกลงกับผู้ดำเนินรายการหรือสถานีวิทยุ เช่น อาทิตย์ละ 1-2 ครั้ง หรือทุกวัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับงบประมาณ และความต้องการหรือความสำคัญของข้อมูลข่าวสารที่จะประชาสัมพันธ์

ซึ่งแตกต่างจากการฝากข่าวประชาสัมพันธ์ทั่วไป เนื่องจากสถานีวิทยุจะออกอากาศให้เฉพาะช่วงข่าวประชาสัมพันธ์เท่านั้น อาจทำให้ข่าวสาร ข้อมูลกระจายไม่ทั่วถึง

7. การดำเนินการประชาสัมพันธ์โดยผ่านสื่อวิทยุ ผู้ดำเนินรายการจะต้องได้รับการฝึกอย่างจริงจัง และต้องใช้เวลา เพื่อให้รายการได้รับความนิยมและผู้ฟังติดตาม เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินรายการจะต้องใจเย็น และที่สำคัญต้องมีใจรักและอดทน จึงประสบความสำเร็จ

8. สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร จะต้องมีการวางแผนหรือมีเป้าหมายว่าในแต่ละปีจะดำเนินการประชาสัมพันธ์เรื่องอะไรบ้าง วิธีใด อย่างไร

9. ควรมีการวางแผน หรือศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายที่จะดำเนินการประชาสัมพันธ์ พร้อมทั้งทบทวนข้อบกพร่อง และผลจากการประชาสัมพันธ์ว่าเป็นอย่างไร เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไข การดำเนินงานด้านประชาสัมพันธ์ ในคราวต่อไป เนื่องจากการสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดส่วนใหญ่ เมื่อดำเนินการประชาสัมพันธ์แล้ว ไม่มีการติดตามประเมินผล

10. วิทยุกระจายเสียงมีข้อดีมากกว่าสื่อชนิดอื่น และเป็นสื่อที่คงความนิยมจากผู้ฟัง ฉะนั้น สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด จึงควรดำเนินการประชาสัมพันธ์ โดยผ่านสื่อวิทยุให้เพิ่มขึ้น เช่น การฝากข่าวประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ ให้ประชาชนทราบ

11. คู่มือการปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์ ของสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร ผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียงฉบับนี้ ได้นำเสนอขั้นตอนการจัดรายการวิทยุ การขอใช้เวลาของสถานีวิทยุ และตัวอย่างบทวิทยุ ซึ่งเป็นขั้นตอนจริงในการปฏิบัติให้สามารถนำไปใช้ในการดำเนินการจัดรายการวิทยุ

12. สารระสำคัญในแต่ละบทของคู่มือฉบับนี้ สามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด ซึ่งไม่จำเป็นต้องจัดรายการวิทยุ เช่น หลักการและวิธีการเขียนข่าววิทยุ เพื่อเขียนข่าวส่งสถานีวิทยุให้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ และนำไปปรับใช้ในการเป็นวิทยากรหรือพิธีกร เช่น การใช้ไมโครโฟน หรือการพูด การออกเสียงให้ชวนฟัง

13. คู่มือการปฏิบัติด้านการประชาสัมพันธ์ฯ ฉบับนี้ มีความหมายของการประชาสัมพันธ์ ความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ เมื่อสำนักงานแรงงานฯ นำมาปฏิบัติจะส่งผลให้บุคคลภายในหน่วยงาน และภายนอกหน่วยงานมีความเข้าใจ และเกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ซึ่งมีผลทำให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

บรรณานุกรม

- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. สาขานิเทศศาสตร์. หลักการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ กรุงเทพฯ
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2542
- สมาคมนักวิทยุและโทรทัศน์แห่งประเทศไทย. ในพระบรมราชูปถัมภ์. คู่มือเจ้าหน้าที่รายการวิทยุ-
กระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์, 2541
- จากรวรรณ อรุณฤกษ์. เอกสารประกอบการสอน. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์
ภาควิชาการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏเพชรบุรี, 2539
- ศูนย์ประชาสัมพันธ์ เขต 5. หลักการจัดและผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง
สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. คู่มือการปฏิบัติงาน สำนักแรงงานและสวัสดิการสังคม
จังหวัด บพิตการพิมพ์, 2537
- วิรัช ลภีรัตนกุล. นิเทศศาสตร์กับการประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด กรุงเทพฯ ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2544
- สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชุมพร. เอกสารประกอบการฝึกอบรม โครงการอบรมข้าราชการ
กรส. ชุมพร เรื่อง การบริหารข้อมูลข่าวสาร ของหน่วยงานและกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์
มกราคม 2542
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. สาขานิเทศศาสตร์. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยุโทรทัศน์ กรุงเทพฯ
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2542
- กรมประชาสัมพันธ์. เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง การผลิตสื่อบroadcastวิทยุกระจายเสียง ในการอบรมหลักสูตร
เจ้าหน้าที่รายการวิทยุกระจายเสียง รุ่นที่ 33, ตุลาคม 2542
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2535
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. แผนกอิสระวารสารศาสตร์และสื่อมวลชน ศัพท์านุกรมสื่อสารมวลชน โรงพิมพ์-
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520